

Jaakko Kuusela

MIESLAULAJAN IDENTITEETIN RAKENTUMINEN

Pojasta mieslaulajaksi maailmalle – halusta, pakosta vai muuten vaan?

MIESLAULAJAN IDENTITEETIN RAKENTUMINEN

Pojasta mieslaulajaksi maailmalle – halusta, pakosta vai muuten vaan?

Jaakko Kuusela
Opinnäytetyö
Kevät 2013
Musiikin koulutusohjelma
Oulun seudun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun seudun ammattikorkeakoulu

Tekijä(t): Jaakko Kuusela

Opinnäytetyön nimi: Mieslaulajan identiteetin rakentuminen

Pojasta mieslaulajaksi maailmalle – halusta, pakosta vai muuten vaan?

Työn ohjaaja(t): Jaana Sariola

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: kevät 2013 Sivumäärä: 47

Työn tehtävänä on kuvata laulajan identiteettiä ja ammattilaulajaksi kasvamista laulajan uran alkuaikoina, erityisesti kansainvälisen uran alkuvaiheissa. Työ pohdiskelee ihmisen identiteetin muutosta tavallisesta ihmisestä amatikseen laulavaksi ja esiintyväksi taiteilijaksi.

Laulajan identiteetti rakentuu fyysisistä ja psyykkisistä ominaisuuksista yhdistettynä kosmopoliittisuuteen sekä tekniseen osaamiseen ja ilmaisutaitoon. Aineiston avulla on jäsennely realistinen kuva ammattilaulajan urasta ja arjesta. Saadusta tiedosta on hyötyä nuorille laulajille heidän aloitellessa uraansa. Laulajan identiteetti on kehittymispolku, jonka perustana on tekninen osaaminen. Hyvästä teknisestä osaamisesta seuraa laulamisen ilon löytyminen ja tulkinnan halu.

Työssä laulajan identiteettiä määritellään kirjallisuudesta nousseiden kolmen identiteettiä kuvaavan teeman avulla. Aineistona käytetään neljän suomalaisen kansainvälisen uran tehneen mieslaulajan elämäkertoja sekä itsetunnon rakentamista kuvaavaa kirjallisuutta. Työssä kuvataan tiivistetysti mieslaulajien elämäkertoja tutkimustehtävään peilaten. Elämäkertakuvaukset alkavat varhaislapsuudesta ja rajautuvat tämän työn osalta kansainvälisen uran alkuvaiheisiin. Kansainvälisen uran rakentuminen on merkittävä osa mieslaulajan musiikillista minäkuvaa ja identiteettiä. Se näyttäytyy selkeästi kaikkien aineistona olleiden mieslaulajien elämäkerroissa.

Työ herätti kiinnostuksen selvittää edelleen laulajan identiteettiä rakentavien osa-alueiden painoarvoa sekä sitä, rakentuuko laulajan identiteetti tietoisesti vai sattuman kautta?

Asiasanat: laulajan identiteetti, musiikki-minä, mieslaulaja, maailmankansalaisuus

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences

Degree Programme in Music, Option of Music Pedagogue

Author(s): Jaakko Kuusela

Title of thesis: Construction of Male Singer's Identity

From a boy to a male singer to the world – because of desire, must or just like that?

Supervisor(s): Jaana Sariola

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2013

Number of pages: 47

The aim of this thesis was to describe the identity and growing-up of a singer especially at the beginning of an international career. The thesis reflects the human identity and the transition of an ordinary human to a professional singer and performing artist.

The singer's identity builds up from physical and psychological features combined with cosmopolitanism as well as technical training and articulacy. A realistic picture of the career and everyday of a professional singer is created with the help of the literature. The gathered information is useful to young singers when beginning their career. The singer's identity is a path of development based on technical competence. Good technical competence is followed by finding the joy of singing and the desire of interpretation.

In this thesis the singer's identity is defined by three themes describing identity risen up from the literature. The biographies of four Finnish international singers and literature about construction of self-confidence are used as study material. The biographies of male singers are described compressed by reflecting them to the objective of the thesis. The biographies start from early childhood and are outlined to the beginning of the international career. Building up an international career is a remarkable part of a male singer's musical self-image and identity. It is clearly proven in every male singer's biography.

This thesis woke up an interest to find out more about the importance of the sections creating a singer's identity and about whether the singer's identity is based on awareness or coincidence?

Keywords: singer's identity, musical self, male singer, cosmopolitanism

SISÄLLYS

JOHDANTO	7
1 IHMISEN MINÄKUUVAN JA ITSETUNNON TEORIA	9
1.1 Minäkuva	9
1.2 Itsetunto	11
2 MIESLAULAJIEN KEHITYSPROSESSI AMMATTILAULAJIKSI	14
2.1 Tom Krause	14
2.1.1 Sota-ajan vaikutus	15
2.1.2 Rinnakkaiset opinnot	15
2.1.3 Ilmaisun merkitys	17
2.2 Martti Talvela	18
2.2.1 Uran alku	20
2.2.2 Lavatyöskentelyn opettelemisen tärkeys	20
2.2.3 Menestyksen ja suosion merkitys	21
2.2.4 Talvelan näkemys taiteen olemuksesta	22
2.3 Kim Borg	23
2.3.1 Uran alku	24
2.3.2 Ajatuksia äänenkäytöstä	25
2.3.3 Vääränlainen laulun opetus	25
2.3.4 Lavatyöskentelyn tärkeys	25
2.3.5 Laulajan työn luonne	26
2.4 Peter Lindroos	27
2.4.1 Vaikeuksia koulunkäynnissä	27
2.4.2 Seurakunnan rooli	27
2.4.3 Musiikinopettaja	28
2.4.4 Kiinnostus laulamiseen	28
2.4.5 Ensimmäiset kiinnitykset	29
2.4.6 Muutto pois Suomesta	29
3 TULOKSET	31
3.1 Laulajan identiteetti	32
3.1.1 Maailmankansalaisuus	32
3.1.2 Mielikuva itsestä	34

3.2 Laulajan itsetunto	35
3.2.1 Sosiaalinen suosio	36
3.2.2 Suoritusitsetunto	36
3.2.3 Läsnäolo ja elämänhallinta	37
3.3 Laulajan musiikillinen-minäkuva	38
3.3.1 Laulajan ominaisuudet	40
3.3.2 Laulajan toiminta	41
3.3.3 Laulaja lavalla	41
4 JOHTOPÄÄTÖKSET	42
5 POHDINTA	44
LÄHTEET	47
LIITTEET	

JOHDANTO

Laulaminen on aina kiehtonut minua ja olen pitänyt siitä. Lisäksi olen tehnyt sitä pikkupojasta lähtien, niin kauan kuin vain suinkin muistan. Olen aina ihmetellyt sitä, miten laulajat saavat aikaan lauluäänen ja miten se kuulostaa niin hienolta, isolta ja kantavalta. Lisäksi on aina ollut hienoa seurata esiintyvää taiteilijaa, joka samanaikaisesti laulaa ja näyttelee. Poikakuorossa laulaessani minua käskettiin aina seisomaan paikallani, jotta muut näkisivät takaani. Lisäksi minua komennettiin usein laulamaan hiljempaa. Aikani tätä kuunneltuani ajattelin keilla laulun opiskelua. Minäkin haluan laulaa.

Nyt jo jonkin aikaa laulua opiskelleena olen tullut siihen tulokseen, että laulutekniikka on yksi tärkeimmistä asioista äänen käytön ja erityisesti sen käytössä kestämisen kannalta. Laulajan tulee kuitenkin kehittää muitakin ilmaisun osa-alueita kuin laulun teknistä osaamista. Haluan selvittää, minkälainen on ammattilaulajan olemus ja luonne sekä millaista henkistä kehitysprosessia laulajaksi kasvaminen ja kehittyminen vaativat. Näiden ajatusten pohjalta syntyi tämä opinnäytetyö.

Työn tehtävänä on perehtyä laulajan identiteettiin ja ammattilaulajaksi kasvamiseen laulajan uran alkuaikoina, ennen varsinaisen kansainvälisen uran aukeamista. Työ pohdiskelee ihmisen identiteetin muutosta tavallisesta ihmisestä ammatikseen laulavaksi ja esiintyväksi taiteilijaksi. Tarkoituksena on tutkia identiteetin kehityksen vaihteita, mitä missäkin vaiheessa tapahtuu, sekä miten erilaiset elämänvaiheet identiteetin rakentumiseen vaikuttavat. Kehityksen alkupisteinä, käytetyn aineiston mukaan, on yksilön lapsuus ja tiedostamattomuuden tila itsestään laulajana. Viimeinen tarkasteltava vaihe taas on yksilön käsitys omasta itsestään ja identiteetistään ammattilaulajana kansainvälisen uransa alkuvaiheilla. Työssä käsitellään ihmisen minäkuvaa, joka on identiteetin rakentumisen kannalta keskeinen käsite. Myös minäkuvaan liittyvä musiikki-minän käsite on keskiössä. Työ pohdiskelee käytettyyn aineistoon perusteella laulajaksi

kasvamista; millaiset seikat edistävät laulajaksi kehittymistä? Minkälaisia polkuja pitkin laulamisesta tulee laulajille elämäntapa ja ammatti?

Työssä määritellään laulajaksi kehittymisen näkökulmasta ihmisen minäkuvaa ja identiteettiä. Ammattilaulajan identiteettiä jäsennetään käyttämällä kansainvälisen uran tehneiden, suomalaisten oopperalaulajien Kim Borgin, Tom Krausen, Peter Lindroosin ja Martti Talvelan elämäkertoja, lehtiartikkeleita ja kirjeenvaihtoa.

Identiteetin rakentumista tarkastellaan kolmen aineistoon perustuvan teeman avulla, joita ovat musiikillinen minäkuva, identiteetti ja itsetunto. Teemat ovat yhteisiä tekijöitä, jotka esiintyvät jossakin muodoissa kaikkien laulajien minäkuvan muodostumisessa. Teemoja kuvataan teoreettisen aineiston ja elämäkertatekstien avulla. Näin saadaan laaja-alainen vastaus tutkimuskysymyksiin.

Laulamista, sen eri vaikutuksia, musikaalisuutta, laulutaitoa ja laulajana olemista on tutkittu paljon eri aikakausina, mutta huomiota ei ole erityisesti kiinnitetty mieslaulajiin ja heidän kehitykseensä. Mielenkiintoisen osan identiteetin rakentumiselle tarjoavat psykologian professori Liisa Keltikangas-Järvisen julkaisut, jotka koskevat suomalaisuutta, suomalaista identiteettiä ja ihmisen identiteettiä yleensäkin. Lisäksi hänen julkaisunsa ovat nykyaikaisia ja ajan tasalla olevia, muodostaen oivan vastapainon laulajien elämästä kertovalle aineistolle, joiden julkaisuajat sijoittuvat pääasiallisesti ajalle 1980–2000-luvuille. Laulajien elämäkerrat kuvaavat aidosti omaa aikaansa ja tapahtumia laulajien elämässä.

1 IHMISEN MINÄKUVAN JA ITSETUNNON TEORIA

Vaatimattomuuden esittäminen oli ennen osa vallalla olevaa kulttuuri-ihannetta. Mahdollinen itsevarmuus piti kätkeä. Nykyinen kulttuuri-ihanne vaatii ihmiseltä itsevarmuutta ja rohkeutta toimia. Vaatimattomuutta pidetään tässä valossa nykyään epäaitona. Kulttuuri odottaa meidän käyttäytyvän tietyllä tavalla, vaikka tuntemukset olisivatkin aivan toista. Oman olemuksensa kätkeminen, oli se sitten millainen tahansa, ei ole aitoa. (Keltikangas-Järvinen 2004, 110.)

Tässä työssä laulajan identiteetin kuvaus perustuu pääasiallisesti psykologian professori Liisa Keltikangas-Järvisen ja Eva Kihlströmin teoksiin. Työssä keskustelutetaan teoriaa ja aineistoa keskenään laulajan identiteetin rakentamiseksi.

Kansallisuus yhdistää ihmisiä, ohittaen yksilöllisyyden, sosiaalisen aseman ja koulutuksen (Löytönen et Eskola 2013, 73). Väitteelle suomalaisten heikosta itsetunnosta ei löydy pohjaa. Itsetunto ei ole yhteydessä ihmisen asemaan koulu- tai työelämässä. Arkuudella tai ujoudella ei myöskään ole tekemistä itsetunnon kanssa. Ne ovat perinnöllisiä piirteitä ihmisen temperamentissa ja niiden vaikutus kohdistuu ihmisen sosiaaliseen käyttäytymiseen, ei itsetuntoon. Sosiaaliset taidot, empatian tuntemisen kyky tai toisen ihmisen huomioon ottaminen eivät välttämättä tule hyvän itsetunnon mukana, vaan ilmenevät ihmisissä yksilöllisyytenä. Hyvä itsetunto siis ei lisää em. taitoja, eikä huono toisaalta vähennä niitä. Sen sijaan hyvä itsetunto takaa varmasti sen, että ihminen luottaa itseensä. (Keltikangas-Järvinen 2004, 99–101.)

1.1 Minäkuva

Ihmisen minäkuvan käsitteellä tarkoitetaan ihmisen henkilökohtaista näkemystä omasta itsestään. Ihminen kuvaa itseänsä muille ja liittää aina tietynlaisia piirteitä itseensä. Ihminen itse tiedostaa, mikä on hänelle tavallista ja tyyppillistä ja mikä taas täysin vierasta. Ihmisen minäkuva kuvaa kaikkea tätä, sekä lisäksi sitä,

mitä hän haluaa tavoitella elämässään. Minäkuva vaikuttaa tavalla tai toisella kaikkiin valintoihin ja ratkaisuihin, mitä ihminen tekee elämässään. Minäkuva toimii siis ihmisen valintojen pohjana. Keltikangas-Järvinen kuvaa minäkuvaa ihmisen olemuksen, toiminnan ja elämän ratkaisujen kivijalaksi. Se vaikuttaa myös olennaisesti ihmisen mielenterveyden ja psyyken tasapainoon. Eritoten mielenterveydellinen näkökulma painottaa ihmisen minäkuvan positiivisuutta. Vaikka elämässä saattaakin joskus olla vaikeita aikoja, tai ihminen on joskus väärässä, virheiden tekemisestä puhumattakaan, tulisi yksilön aina olla tyytyväinen tekemiinsä ratkaisuihin. Näin minäkuva pysyy positiivisena. Lisäksi Keltikangas-Järvinen peräänkuuluttaa minäkuvan positiivisuuden tarkoittavan myös itsensä hyväksymistä kaikkine virheine päivineen. (Löytönen et Eskola 2013, 70.)

Turvallinen varhaislapsuus ja pysyvät ihmissuhteet toimivat positiivisen minäkuvan juurina. Ihminen kehittyy aina yhteisön jäsenenä, yhteiskunnallisessa ja kulttuurillisessa kontekstissa. Kulttuurihistoria ja sukupolvet rakentavat myös ihmisen minuutta. Mitä paremmin ihminen tuntee juurensa, sitä helpompi hänen on ymmärtää ja hallita omaa elämäänsä. (Löytönen et Eskola 2013, 72.) Omaa kulttuuriaan ei tule kadottaa, sillä silloin häviävät juuret. Juurettomuus ei tee kestäkään maailmankansalaista kirjoittaa professori Keltikangas-Järvinen Ete-läpohjalaiset Ry:n itsenäisyyspäiväjuhlalpuheessaan 6.12.2011. (Löytönen et Eskola 2013, 73.)

Keltikangas-Järvinen muistuttaa, että minäkuvan tulisi olla pysyvä, eikä se saisi vaihdella esimerkiksi tilanteen tai muiden ihmisten mielipiteen mukaan. Pystyäkseen tasapainoiseen elämään ihmisen tulee pitää kiinni minäkuvastaan. Jos se ailahtelee, ailahtelee ihmisen koko elämä sen mukana. (Löytönen et Eskola 2013, 70–72.) Ihmisen minäkuva ilmentää hänen itsetuntoaan. Itsetunto luetaan ihmisen perustarpeisiin ja minäkuva sen ilmentymänä edustaa realismia parhaimmillaan. Jokaisella ihmisellä on tarve tulla hyväksytyksi ja rakastetuksi. Kun ihmisen itsetunto paranee, sen taso säilyy jatkuvasti ennallaan ihmisen omien havaintojen perusteella ympäristöstään. Ihminen ei kuitenkaan pysty olemaan tyytyväinen elämäänsä, jos hän ei kykene arvostamaan itseään tai suorituksi-

aan. Ihmisen tulisi aina nähdä elämän ainutkertaisuus. (Keltikangas-Järvinen 2004, 102.)

1.2 Itsetunto

Itsetunto on yksi ihmisen persoonallisuuden laajoista ominaisuuksista (Keltikangas-Järvinen 2004, 103). Ihmisen itsetunto koostuu useista eri osa-alueista. Sitä ei voi mitata määrällisesti. Itsetunto jakautuu seuraaviin osa-alueisiin: suoritusetunto, sosiaalisen suosion tunne (ts. sosiaalinen minäkuva) ja läheisimpiin ihmisiin kohdistuva itsetunto. Itsetunnon määrä voi vaihdella paljonkin näillä em. alueilla. Suoritusetunnolla tarkoitetaan ihmisen kykyä suoriutua vaativista tehtävistä ja yleensäkin haasteiden vastaanottamista. Sosiaalisen suosion tunne vaikuttaa siihen, miten ihminen käyttäytyy sosiaalisissa tilanteissa ja miten hän vaikuttaa sosiaalisessa kanssakäymisessä. Itsetunto, joka kohdistuu henkilön läheisimpiin ihmisiin, vaikuttaa siihen tunteeseen, mitä henkilö kokee läheisimmistään ja mitä hänen läheisensä merkitsevät hänelle itselleen. (Keltikangas-Järvinen 2004, 106.)

Ei ole olemassa täydellistä itsetuntoa tai huonoa itsetuntoa, vaan jokaisen ihmisen itsetunnossa on vahvat ja heikot puolensa. Itsetunnon eri osa-alueet ovat psykologisesti samanarvoisia. Nykymaailman menossa keskitytään lähes kokonaan vain suoritusetuntoon, eikä läheisissä ihmissuhteissa jatkuvasti vastaan tulevan itseluottamuksen välttämättä edes tajuta olevan osa ihmisen itsetuntoa. Tyytyväisyyttä elämään ilman suorituspaineita ei enää pidetä osana hyvää itsetuntoa, vaan ihmisiä ajetaan arvostelemaan itseään suorittamisen mittakaavassa. Yksilön itsetunnolla on aina tietty perustaso, mutta se vaihtelee kuitenkin aika-ajoin. (Keltikangas-Järvinen 2004, 107.)

Itsensä tunteminen tarkoittaa ymmärrystä siitä, miksi itse kukin yksilö on sellainen kuin on. Se, että ihminen muuttuisi joksikin toiseksi, mitä on ja saavuttaisi sillä paremman elämän, on elämänhallintaan liittyvä ulkopuolisten tekijöiden asettama harhakuva. Itsensä ymmärtämisessä auttaa omien juuriensa tunteminen. Nykyaikaisessa yhä enemmän yksilöllisyyteen keskittyvässä maailmassa

vaikuttaa unohtuneen ihmisen kehityksen kannalta olennaisin asia: ihminen kasvaa omaksi itsekseen muiden avulla. Mitä paremmin ihminen tuntee itsensä, sitä paremmalla tolalla hänen asiansa ovat. (Keltikangas-Järvinen 2004, 15–16.)

Kun ihmisen itsetunto on terve, pystyy hän kuvaamaan itseään positiivisena kokonaisuutena tiedostaen puutteensa ja myöntäen heikkoutensa. Hän luottaa itseensä ja osaa elää omien huonojen puoliensa kanssa. Ihminen suoriutuu haasteista ja tavoitteista, kun hänen itsetuntonsa on kohdallaan. Ihmisen tulee myös sietää ja osata käsitellä pettymyksiä niin, etteivät ne hävitä saavutettua itsetuntoa. Hyvään itsetuntoon kuuluu myös itsepuolustus. Toisen ihmisen ei saa tietoisesti sallia loukata toista ihmistä. (Keltikangas-Järvinen 2004, 103.)

Julkinen ja yksityinen itsetunto sekä ennen kaikkea niiden välinen ero on olennainen osa itsetuntoa suomalaisuuden kannalta. Yksityinen itsetunto on ihmisen oma henkilökohtainen käsitys omasta itsetunnostaan, kun taas julkisella itsetunnolla tarkoitetaan sitä itsetuntoa, minkälaisen kuvan ihminen antaa itsestään ulospäin. Ihmisen varsinainen itsetunto on kuitenkin hänen yksityinen itsetuntonsa. Ihmisen julkinen itsetunto on vastaus siihen, mitä häntä ympäröivä kulttuuri häneltä odottaa. Ihminen ei kerro julkisesti sitä, mitä hän ajattelee itsestään, vaan ottaa huomioon kulttuurilliset odotukset kertomansa suhteen. (Keltikangas-Järvinen 2004, 108.)

Kun ihmisen itsetunto on tasapainossa, eivät julkinen ja yksityinen itsetunto eroa paljon toisistaan. Tasapainoisella ihmisellä ei ole tarvetta antaa itsestään jotain muuta kuvaa, mitä hän todellisuudessa on. Näiden kahden itsetunnon välillä on kuitenkin yksi erottava tekijä: kulttuuri. Kulttuuri rajoittaa ihmisen ilmaisuvapautta kaiken sen suhteen, mitä hänen mielessänsä liikkuu. Ihminen, jolla on hyvä itsetunto, ottaa huomioon ympäristönsä ja sen tuomat rajoitukset ilmaisun suhteen. Jos kulttuuri ei suosi itsekehua vaan ohjaa mielummin vaatimattomuuteen, vaikuttaa se ihmisen julkiseen itsetuntoon. Julkisesta itsetunnosta tulee vaatimattomampi kuin mitä yksityinen, ihmisen varsinainen itsetunto on.

Vaativuuden vaaliminen on erittäin olennainen osa suomalaista kulttuuria. (Keltikangas-Järvinen 2004, 109.)

Ihmisen esillä oleminen ja se, miten hän sen tekee, ei ilmaise hänen itsetuntoaan. Se on ennemminkin osoitus siitä, että hän on sisäistänyt kulttuurin asettamat oletukset ja käyttäytyy niiden mukaan. Suomalainen ihminen on voinut kasvattaa vaalimaan vaatimattomuutta sellaisena sisäsyntyisenä arvona, ettei hän sen johdosta pääse koskaan tuomaan osaamistaan esiin, saati voisi olla siitä avoimesti ylpeä. Ihmisen sisäisten tunteiden ja ulkoisen käyttäytymisen ylläpitämisen välille syntyvä suuri ristiriita johtaa siihen, ettei hän voi olla tietoinen itseluottamuksensa määrästä. Kulttuurin asettamat vaatimukset voivat myös rajoittaa itseluottamusta. Jos kulttuuri vaatii ihmiseltä varmaa olemusta, voi hän vain näyttää varmaa ja piilottaa epävarmuutensa ja itseluottamuksen puutteen julkisen olemuksensa alle. (Keltikangas-Järvinen 2004, 110.)

2 MIESLAULAJIEN KEHITYSPROSESSI AMMATTILAULAJIKSI

Tässä luvussa kuvataan suomalaisten mieslaulajien Tom Krause, Martti Talvela, Kim Borg ja Peter Lindroos elämäkertojen, lehtiartikkeleiden ja kirjeenvaihdon avulla mieslaulajan ja taiteilijan identiteettiä. Mukana on laulajan identiteetin kehittymiseen vaikuttavien elämän eri osa-alueiden kuvausta alkaen lapsuudesta ja nuoruudesta päättyen kansainvälisen uran alkuun.

2.1 Tom Krause

Tom Krausen sukujuuret ulottuvat aina isän puolelta saksalaisista liikemiehistä äidin puoleisiin oululaisiin porvareihin (Savolainen 2003, 17–19). On erittäin todennäköistä, että Krause on perinyt taiteellisuuden ja herkkyyden äitinsä puolelta. Hänen isänsä kuoli kun hän oli aloittelemassa laulajanuraansa. Krausen lapsuutta varjostivat useat dramaattiset leikkaukset jaloissa. Hänen mieleen jäivät myös traumaattiset kokemuksen sodan pommituksista Helsingissä. (Savolainen 2003, 22–24.) Tom Krausen lapsuudessa ilmeni lisää synkkyyttä ja myös pimeyttä. Hän näki painajaisia ja pelkäsi pimeää. Hän pelkäsi ankaraa äitiänsä ja sai usein raivokohtauksia. Hän kokee itse, ettei ollut kovin tervetullut tähän maailmaan. (Savolainen 2003, 32–33.)

Tom Krause on laulanut aina. Jo viisivuotiaana hän osasi paljon lastenlauluja. Hänestä oli täysin luonnollista laulaa muillekin kuin vain itselleen. Hän aloitti pianonsoiton opiskelun seitsemänvuotiaana ja soittotaidon kehittyessä hän pystyi pian säestämään itseään. Näitä seurasivat ensimmäiset esiintymiset perhejuhlissa ja hipoissa. Krause opiskeli pianonsoittoa noin kymmenen vuotta. (Savolainen 2003, 34–35.)

Krausen ollessa lukiossa halusi hänen äitinsä serkku kuulla hänen laulavan. Kuultuaan Krausen laulua kehotti hän tätä hakeutumaan lauluoppiin. Krause otti välittömästi yhteyttä silloiseen Sibelius-Akatemian lehtoriin Antti Koskiseen, joka ottikin Tomin oitis yksityisoppilaakseen. Opiskelua kesti kolme vuotta. Tänä ai-

kana nuoren bassobaritonin ääntä koulittiin korkeammaksi. Krause itse muistaa äänensä olleen hänen aloitellessaan kovin matala. Jopa Sarastron aarian 'O Isis und Osiris' ylä-äännet tuottivat hänelle vaikeuksia. (Savolainen 2003, 36–37.)

2.1.1 Sota-ajan vaikutus

Muutto sodan jaloista äidin ja veljen kanssa Ruotsiin muutti elämäntilanteen. Ruotsista Krauselle jäi kaunis muisto. Hänen perheensä kotikieli oli ruotsi. Sodan päätyttyä seurasi muutto takaisin Helsinkiin. Pian syttyi kuitenkin jo jatkosota, eikä Helsingissä voimutkaan yrityksistä huolimatta asua. Perhe muutti Bodomin järven tuntumaan, jossa Tom Krause aloitti koulunkäyntinsä. Hän puhui hyvin suomea, vaikka olikin virallisesti ruotsinkielinen. Hän luki vain ruotsin- ja englanninkielistä kirjallisuutta. Suomen kieli jäi hänelle vieraaksi. Toimiessaan jo laulajan ammatissa hän tutustui ensimmäistä kertaa suomalaiseen runouteen, koska koulussa ei ollut opetettu suomenkielistä kirjallisuutta. (Savolainen 2003, 25–29.)

2.1.2 Rinnakkaiset opinnot

Päästyään ylioppilaaksi Krause aloitti samana vuonna lääketieteen opinnot. Lauluopinnot olivat edistyneet hyvin Koskisen luona, mutta silti hän halusi akateemisen loppututkinnon Kim Borgin tavoin. Myös hänen isänsä toivoi näin. Krause sai päättää ammatinvalinnasta itse ja hänen vanhempansa olivat siihen tyytyväisiä. Hän ei pitänyt itseään siihen aikaan kovin välkkynä oppilaana, pikemminkin huonona sellaisena. Hän jäi kerran luokalle. Matematiikka oli vaikeinta ja musiikintunnit ikäviä. Sen sijaan Krausea kiinnostivat kielet, historia ja psykologia. (Savolainen 2003, 38–41.)

Lääketieteen ohella jatkui myös laulun opiskelu. Hän piti laulunopettaja Antti Koskisesta kovasti, eikä olisi suostunut vaihtamaan opettajaa edes Koskisen itsensä pyynnöstä. Koskinen piti huolta lahjakkaan oppilaansa kehityksestä. Krause matkusti kesken lääketieteen opintojensa kuukaudeksi Roomaan pyr-

kiäkseen Luigi Riccin oppilaaksi Koskisen kehotuksesta. Ennen tätä Krause opiskeli italian kieltä. Ricci ei kuitenkaan ottanut Krausea oppilaakseen vaan ohjasi hänet korrepetiittorin oppiin. Italiassa ollessaan Krausen sisäinen palo laulamiseen ja tulkinnan ja tunteiden ilmaisu laulun kautta syttyivät hänen sisälleen. (Savolainen 2003, 41–42.)

Lääketieteen opinnot edistyivät edelleen, laulun ohella. Krause vaihtoi myös opettajaa ja meni yksityisesti Sibelius-Akatemialle Elsa Larsénin oppilaaksi. Hän ei edelleenkään halunnut hakea varsinaisesti Sibelius-Akatemialle opiskelemaan, koska halusi valmistua lääkäriksi. Larsénilta hän ei kuitenkaan saanut ymmärrettävää oppia. Krause osallistui keväällä 1955 järjestettyihin akateemisiin laulukilpailuihin kahdella bassoarialla. Niillä hän voitti kyseisen kilpailun. (Savolainen 2003, 42–43.)

Tom Krause valmistui 1956 lääketieteen kandidaatiksi ja aloitti lääkärin työt ja -elämän. Hänellä oli edelleen vakaana tarkoituksena suorittaa lääkärintutkintonsa loppuun. Samalla hänelle oli kuitenkin jo kehittynyt sisäinen pakko laulamiseen, mikä ei jättänyt häntä rauhaan. Lääkärinopintoihin olennaisena osana kuuluneet raskaat hovit raskaan työn ohella veivät muiden opiskelijoiden mukana myös Krausea. Hän tunsu tällaisen elämänmenon kuuluvan opiskelijakulttuuriin ja kaiken lisäksi vapauttavan häntä. (Savolainen 2003, 45–48.)

Krause alkoi kuitenkin kaivata yhä lisää vapautta ympärilleen. Hän keskusteli opettajansa Koskisen kanssa jatko-opintomahdollisuuksista, jolloin Koskinen suositteli Wienin musiikkiakatemiaa. Krause kysyi isältään lupaa lähteä maailmalle. Isä suostui jopa kustantamaan opinnot Wienissä. Samoin hän sai luvan professoriltaan keskeyttää lääketieteen opinnot. Krause kuitenkin masentui, sairastui alhaiseen verensokeriin ja vatsahaavaan ja sai useita migreenikohtauksia. Hän koki ympärillä olevat ihmissuhteensa isään, äitiin ja tyttöystäväänsä liian painostaviksi ja kaipasi vapautta, koska hänen kokemansa mukaan kukaan ei ymmärtänyt hänen sisäistä persoonaansa. Krausella oli voimakas identiteettikriisi, josta vapautuakseen hänen oli pakko irrottautua Suomesta. Hän matkusti Wieniin syyskuussa 1956 ollessaan 22-vuotias. (Savolainen 2003, 51–54.)

Krause valittiin Wienin musiikkiakatemian oopperaluokalle. Hän ei kuitenkaan löytänyt itselleen sopivaa opettajaa. Niinpä hän etsi itselleen opettajan yksityisesti, musiikkiakatemian opintojen ulkopuolelta. Wien vapautti Tom Krausea, mutta samalla hän tunsi raastavaa yksinäisyyttä, koska tuttu kotimiljöö oli poissa. Laulusta tuli hänelle entistä enemmän elämää ohjaava ja kannatteleva voima. Sen myötä hän pystyi tuntemaan ja ilmaisemaan itseään paremmin kuin aikaisemmin. Vaikka Krause olikin kiinnostunut kielistä, ei saksan kieli ollut hänelle kovin mieluista. Hän kuitenkin osasi sitä jo, koska oli joutunut lukemaan lääketieteen opintojen parissa ihmisen anatomiaa ja kemiaa pääosin saksankielisistä kirjoista. (Savolainen 2003, 55–59.)

Krause kertoo nuorena olleensa epärealistinen. Häneltä puuttui viisautta. Hän ei myöskään luottanut itseensä, vaikka kaikki laulamisen suhteen oli paremmin kuin hyvin; ääni oli hyvä ja luonnollinen ja sisäinen tietous ja tekemisen palo vahvoja. Into ja tunteen palo laulamista kohtaan kasvoivat. Siitä seurasi laulajankutsumuksen vahvistuminen yhä entisestään. Lääkäriin ammatti alkoi pikkuhiljaa haihtua mielestä. (Savolainen 2003, 55–59.)

Krause myöntää itsekritiikkinsä olleen Helsingissä vuonna 1958 pitämänsä ensikonsertin aikaan niin korkealla, ettei hän sitä ennen pystynyt yöllä nukkumaan, koska pelkäsi, että ääni ei yksinkertaisesti riitä mihinkään. Loistavan konsertin jälkeen hänen itsekritiikkinsä oli edelleen niin korkealla, ettei hän omasta mielestään osannut vielä yhtään mitään. Hän ei pystynyt luottamaan omiin kykyihinsä. Syntyi sisäinen ristiriita – iso halu ja intohimo, mutta toisaalta sisäinen epävarmuus. Hän jopa uskoi menestyksensä olevan huijausta, eikä ollenkaan sitä, mihin hän itse pyrki. (Savolainen 2003, 64, 67.)

2.1.3 Ilmaisun merkitys

Krause kertoo saavansa voimaa tasapainoiseen olemukseensa (sekä näyttämön että yksityiselämän puolella) hengellisistä arvoista ja filosofiasta. Niissä on hänen mukaansa syvyyttä. (Savolainen 2003, 8–9.) Hän jatkaa oppineensa laulussa tietyn asian joskus, unohtaneensa sen ja löytäen sen taas myöhemmin

uudelleen. Hän on pyrkinyt aina etsimään kaikki mahdolliset tunteet kyseessä olevasta laulusta ja suunnitellut ne etukäteen yksityiskohtaisen tarkasti. Esitystilanteessa laulun pitää aina joka kerralla syntyä uudelleen, sen pitää tulla spontaanisti. (Aromäki 1980, 177–180.)

Krause jatkaa, että äänen pakottamisesta voi tulla huono olo ja se voi viedä jopa lauluhalun. Laulajan pitää kuunnella sisäistä ääntään jatkuvasti. Suurimpia mahdollisia hetkiä taiteilijan elämässä ovat ne hetket, kun hän onnistuu tavoitteessaan. Krause korostaa että korkeimmatkin taiteen mahdollisuudet voivat tulla laulajasta ulos silloin, kun kaikki on hyvin. Äänellä on oma elämänsä ja sitä tarkkailemaan tarvitaan joku ulkopuolinen ihminen, laulunopettaja. Taiteen tekemisessä täytyy säilyttää sekä henkinen että fyysinen tasapaino, joka sinänsä on hyvin herkkä. (Aromäki 1980, 177–180.)

Krause kokee musiikin sydämen ja sielun kielenä, jonka tehtävänä on kantaa viestiä eteenpäin. Sellaista viestiä, jota kaikki ihmiset ymmärtävät. Musiikki on hänen mukaansa tapa muuttaa levotonta maailmaa. (Aromäki 1980, 181.) ”Ihminen tulee aina laulussa ja musiikissa jäämään opiskelijaksi.” (Aromäki 1980, 178), sanoo Tom Krause.

2.2 Martti Talvela

Martti lauloi paljon jo pienenä poikana ja esiintyi mielellään hänen kotonaan käyneille vieraille kotitalonsa kellarin katolta (Heikinheimo 1979, 16). Sisällä hän lauloi kuitenkin oven takana piilossa, koska häntä ujostutti niin paljon. Hän oli perinyt isältään räjähtävän luonteen ja tahdonvoiman ja äitinsä puolelta lempeyden ja herkkyyden. (Talvela 1999, 9, 13). Talvela kertoo ainoan huolettoman ajan elämästään olleen varhaislapsuuden ennen sotia. Hän on kasvanut lapsesta ja nuoruudestaan lähtien olemaan evakossa, juurettomassa tilassa, kokien itsensä aina ulkopuoliseksi. Kasvaessaan aikuiseksi mieheksi sopeutuminen vieraaseen on ollut vaivalloista. Tässä valossa laulajan uralle lähteminen ei ole tuottanut vaikeuksia. Hän jatkaa aina toimineensa oman persoonansa voimalla, muilta lainaamatta. Raskaat ja lohduttomat ulkomailla vietetyt ajanjaksot vaikut-

tavat olennaisesti Talvelan entistä tiedostetumpaan näkemykseen Suomesta. (Talvela 2000, 184–186.) Riippumatta siitä, missä päin maailmaa hän oli, kaipasi hän aina takaisin maaseudulle. Muistot menetetyistä kodista ahdistivat Talvelaa. (Hako 2004, 17.)

Talvela oli jo lapsesta asti tottunut olemaan aktiivinen ja tekemään lapselle liian raskaita töitä. Ilmeisesti tämän seurauksena hänen mielestä kaikella tekemisellä pitää olla selkeä merkitys. Merkityksetön tekeminen nostaa esiin vain aggressiivisia. (Talvela 2000, 203–206.) Sota-ajan seurauksena Talvelan mieltä vaivasi, koko hänen elämänsä ajan, paratiisiksi kokemiensa lapsuuden maisemien uudelleen löytämisen mahdottomuus. Hän kuvaa lapsuuttaan huolettomaksi ja unohtumattomaksi onnen maaksi, jossa sai elää ankarassa mutta rakastavassa ilmapiirissä. (Talvela 2000, 188–191.)

Talvela oli koulupoikana luonteeltaan villi, ja hänen pinnansa oli lyhyt. Koulunkäynti ei ollut hänelle helppoa, olihan hän enemmän käytännön ihminen. (Heikinheimo 1979, 28–29.) Hänen vahvuuksiaan koulussa olivat kuitenkin lauluääni, kirjallisuus ja kirjoittaminen (Talvela 2000, 204). Kirjoittamisesta tulikin Talvelalle tapa. Hän jopa tarvitsi sitä, selvittääkseen ajatuksiaan. (Hako 2004, 10.)

Talvela korostaa myös Raamatun sanomaa, josta hän haki viitoitusta koko elämälleen. Kouluajoiltaan hän muistaa myös valtavan halun esiintymiseen. Päästyään opettajaseminaarin hän alkoi opiskella musiikkia ja oppi ymmärtämään sen ehdottomuutta. (Talvela 2000, 203–206.) Opiskellessaan opettajaseminaarissa Talvela tunsi itsensä syrjäytyneeksi ja yksinäiseksi, koska oli niin isokokoinen. Hänen ajatuksensa olivat hänen vaimonsa Annukan mukaan täysin toisenlaiset kuin muilla nuorilla miehillä. (Talvela 1999, 26.)

Talvelalla oli lisäksi erittäin voimakas tunne-elämä. Hän myös ammensi voimavarojansa luonnosta ja sen antimista. (Talvela 1999, 29.) Hänen koko musiikillisen koulutuksen pohja on Savonlinnan opettajaseminaarissa, vahvistetussa kvartetissa, pienissä näytelmissä ja kuorossa. (Talvela 1999, 33). Lisäksi hän sijoittui seminaarien välisissä laulukilpailuissa (Heikinheimo 1979, 32).

2.2.1 Uran alku

Martti Talvela tiesi jo armeija-aikanaan haluavansa laulaa. Hän opiskeli laulua, musiikin perusteita ja kieliä armeijassa ollessaan ja halusi tulla yhtä hyväksi musiikin tuntijaksi kuin hänen vaimonsa Annukka. (Talvela 1999, 39–40.) Talvela voitti armeijassa ollessaan RUK:n oppilaskunnan laulukilpailut sekä niin ikään RUK:n kulttuurikilpailun. (Heikinheimo 1979, 32–33). Armeijassa esiintyessään hän sai laulamisen jälkeen koelaulukutsun radioon. Talvelan laulajaksi ryhtyminen alkoi näyttää yhä selvemmältä. (Talvela 1999, 42.) Hän sai jopa vapautusta armeijan palveluksesta lauluopintojaan varten (Heikinheimo 1979, 34). Klemetti-Opiston yksinlaulukilpailujen (Talvela 1999, 48) voitto Vaasassa oli Talvelalle oikopolku laulajan tielle. Ilman kilpailua Talvelan huomaamiseen olisi mennyt kauemman aikaa. (Vornanen 1960.) Kilpailussa ei jaettu rahapalkintoja, eikä se vauhdittanut Talvelan varsinaisen kansainvälisen laulajanuran alkua. Lupaava nyrkkeilijän ura sai kuitenkin voiton myötä jäädä. (Heikinheimo 1979, 41–44.) Talvela kokee itse saaneensa lahjan, jota täytyy kehittää. Hän tietää sen teettävän työtä, mutta on siihen hyvin valmis. (Vornanen 1960, 22.)

2.2.2 Lavatyöskentelyn opettelemisen tärkeys

Talvela korostaa roolien saamista lavalla, sillä se opettaa näyttämöpersoonallisuutta. Ilman sitä ei paraskaan ääni pääse kehittymään. Taiteilijaksi oppiminen vaatii jokapäiväistä kärsivällistä työtä, suurine pettymyksineen ja pienine voittoineen. (Talvela 2000, 22–23.) Talvela ei koe, että oopperan ja Liedin välissä olisi minkäänlaista ristiriitaa. Ne ovat kumpikin oma rikas maailmansa ja kehittävät toinen toisiaan. Talvela kertoo, että on aina kautta aikain väitetty, ettei bassoääni voi olla niin värikäs, että sillä pystyisi laulamaan Liediä. (Aromäki 1980, 360.) Taiteilija tekee työtään ihmistä varten ja vie taiteen mukanaan vaikka omaan riheensä esitettäväksi ja ihmisten koettavaksi. Taiteilijan tulee työskennellä ehdottoman rehellisesti, mutta silti vapaana kaikesta muusta kuin siitä, mitä nuotit sanovat. (Aromäki 1980, 364.) Talvela vertaa työskentelytapaansa talonpoikaisuuteen ja hänelle niin rakkaaseen maanviljelyyn. Työtä tulee tehdä tarpeen mukaan, ilman sen kummempia tuntirajoituksia. Hän korostaa myös pe-

riksiantamattomuutta. Jos jonkun tehtävän on hoitaakseen ottanut, periksi ei anneta vaikka kuinka menisi nokillensa. (Aromäki 1980, 365.)

2.2.3 Menestyksen ja suosion merkitys

Vaasan kilpailun jälkeisenä kuukautena Martti lauloi yli 30 konserttia. (Talvela 1999, 49). Hän ei saanut vakanssia Suomen Kansallisoopperasta onnistuneesta koelaulusta huolimatta, koska vapaata vakanssia ei yksinkertaisesti ollut. (Talvela 1999, 50). Talveloiden piti muuttaa ulkomaille, koska kotimaa ei tarjonut minkäänlaisia toimeentulomahdollisuuksia perheelliselle ammattilaulajalle. Oopperalaulajan uran kehitys, harjoittelu ja näyttämötyöskenteleminen eivät myöskään olleet mahdollisia. (Talvela 1999, 53.) Martti kiinnitettiin ensimmäiseksi Tukholman oopperaan vuodeksi. Alku ei ollut ollenkaan helppoa. Hän kertoo, ettei ole saanut pientä osaa valmiiksi, eikä pysty siitä suoriutumaan, koska säästys ja muut laulajat sekoittavat hänet. Hänelle on myös selvää, että hän on heti alussa pettänyt kaikki odotukset. (Talvela 1999, 55–56.) Martti sai kuitenkin jatkaa Tukholman oopperassa tehden pieniä rooleja. Hänelle maksettiin kuukausipalkkaa ja lisäksi esiintymiskorvaukset. Palkka riitti jo siinä vaiheessa koko perheen elättämiseen. (Talvela 1999, 58–59.)

Talvelan uran alun epäonnistumisista huolimatta ohjaaja Wieland Wagner uskoi häneen ja kannusti häntä eteenpäin. (Aromäki 1980, 325). Talvela kertoo kirjeessään taiteilija Jorma Haavistolle (päivätty 16.11.1959) että laulajan on syytä ensin oppia ammatti ja lähteä vasta sitten maailmalle. Saksan kielen taitoa tulee myös opiskella jatkuvasti. (Aromäki 1980, 327.)

Laulaja kohtaa elämässään paljon ihmisiä, vaikka ammatti sinänsä on yksinäistä työtä (Hako 2004, 10). Laulajan elämä koostuu kaikesta muusta kuin juhlasta. Koti-ikävä ja repivä ramppikuume voivat johtaa vakavaan depression, jota lääkitään usein viinalla. Taiteilijan alho on kausittaista. Ilman niitä ei voi kuitenkaan kokea laulamisen riemua ja iloa. Se, että ihminen saa laulaa, on ilon ja onnen asia, kirjoittaa Talvela kirjeessä erälle ystävälleen. (Aromäki 1980, 339–340.) Edelleen Talvela kirjoittaa useammassa kirjeessä Haavistolle, että laula-

jan on oltava oma itsensä ja uskollinen omalle kutsumukselleen. Hän kaipaa perhettään päivittäin ulkomailla ollessaan, kokien painostavia ajatuksia ja yksinäisyyttä. (Aromäki 1980, 351.)

Avuttomuus ja osaamattomuus syövätkin rohkeutta, jota ei tahdo Talvelallakaan maailman menossa riittää. Hän painiskelee uransa nopean etenemisen kanssa, koska hänen ei ole helppoa oppia uutta nopeasti, eikä pelkkä äänen lahja riitä. Myöskään itseluottamusta ei tahdo riittää. (Aromäki 1980, 351.) Talvela ei ole rikkauksien, saatikka edes pitkän iän perään, vaan on valmis antamaan kaikkensa taiteelle. Hän haluaa tuntea taiteen palon, jos se hänelle lahjana annetaan. Talvela tuntee myös lahjojensa pienuuden, koska on oppinut niin vähän. Hän kuvaa luonnettansa perisuomalaisen melankoliseksi. Kun kaikki tämä ahdistus ja paino lisätään luonteen kannateltavaksi, on tilanne ulkomailla ollessa erittäin hankala. Talvelalla oli useita masennuskausia, joista hän kuitenkin selvisi ystäviensä tuella. (Aromäki 1980, 351.) Hän ei saanut mitään ilmaiseksi ja työskenteli hulluuden partaalle saakka. Hän jopa keskeytti uransa Bayreuthin Juhlaviikkojen aikaan johtuen koti-ikävästä ja kaipuusta Suomen kesään ja luontoon. (Aromäki 1980, 352.)

Nuoruuden palo kuluttaa ihmistä. Vanhempana ihminen tiedostaa, mihin palonsa kohdistaa, Talvela sanoo. (Aromäki 1980, 355). Kapellimestari Karl Böhm kirjessään Aromäelle (päivätty 22.1.1980) hän kertoo olleensa erittäin vaikuttunut Talvelan vakavuudesta. Böhm pitää Talvelaa suurena taiteilijana, koska hän suhtautuu työhönsä niin vakavasti, jopa sairaana ollessaan. Böhm kertoo olevansa erittäin hämmästynyt, että tämä isokokoinen ihminen on läpikotaisin herkkä. (Aromäki 1980, 355–356.)

2.2.4 Talvelan näkemys taiteen olemuksesta

Taide on Talvelan mukaan oma maailmansa ja sillä on oma elintilansa. Taiteen tekemiseen tarvitaan kutsumusta, joka ajan myötä kasvaa täydellisyyteen pyrkimiseksi, eikä näin ollen kysele aikatauluja, kellonaikoja tai tehtyjä työtunteja. Taiteen tekeminen opettaa taiteilijalle itseluottamusta, se kasvattaa persoonalli-

suutta ja luo rajattomasti mahdollisuuksia. Taiteilijan pitää tuntea elämää, mi-
kään sen osa-alue ei saa olla vierasta. Taiteen tekijän tulee erottua massasta ja
hänen tulee olla omavoimainen ihminen. (Talvela 2000, 16–20.)

Ihminen etsii toista ihmistä taidetta tehdessään, Talvelan mukaan enemmän
kuin milloinkaan muulloin. Taidetta tekevä ihminen etsii ihmisen tehtävää maan
päällä. Taide puhuu suurinta mahdollista inhimillistä kieltä. Se on kuin näky, jota
kohden taiteilijan tulee kulkea. Taide opettaa ihmistä ehdottomuuteen ja sen
avulla voi nähdä kaiken elämän rajallisuuden. Taiteen ainutkertaisuutta ei saa
koskaan pettää, sillä taide ei anna anteeksi. Jos ihminen selviää tästä, selviää
hän kaikesta muustakin elämästä. Taiteilijan tulee olla humaani ihminen, joka
näkee elämänsä tarkoituksen selvästi. Hänellä tulee olla myös paljon tietoa.
(Talvela 2000, 16–20.)

Taiteilija pääsee saavutuksiin vain työllä ja ennakkoluulottomuudella. Yksityinen
taiteilija ei voi koskaan luottaa keneenkään muuhun kuin itseensä, opettajiinsa
ja perheeseensä uraa luodessaan. Talvelan mukaan laulaja tekee uransa yksin,
eikä kansainvälinen taiteilija odota apuja keneltäkään. Jos taiteilija ei pysty pi-
tämään itseänsä kurissa, tai tämän luovuus kuolee, loppuu urakin hyvin äkkiä.
(Talvela 2000, 33–37.)

2.3 Kim Borg

Kim Borg oli ammatiltaan diplomi-insinööri. Hänen pääaineensa oli biokemia ja
hän toimi kemistinä. Hän on ollut töissä myös valokuvaajana ja korttelivartijana.
(Borg 1992, 49–50.) Hän ei koskaan pyrkinyt, eikä edes halunnut laulajaksi.
Hänen opettajansa yllytti häntä siihen. Borg itse piti asiaa vastenmielisenä, eikä
edes tiennyt, mistä laulajan ammatissa on kysymys. Laulamisesta Borgilla on
lapsuuden ajaltaan päällimmäisinä muistoina Tiernapoikien Herodeksen roolin
laulaminen ja roolin tekstiin kuuluvan ylöspäin suuntautuvan oktaavihypyn tuot-
tama suunnaton vaikeus. Äänenmurroksessa hänen äänensä murtui luonnolli-
sen kaavan mukaan altosta baritoniin ja siitä edelleen bassoon. Hän oli äänityy-

piltään luonnollinen basso ja siksi hänen oli hyvin vaikea ohjata ja oppia käyttämään sitä. (Borg 1992, 45–46.)

Laulunopiskelijasta on koetettava saada esille taiteilija. Taiteilijaa ei voi tekemällä tehdä, taiteilijaksi voi vain kehittyä (Borg 1992, 196). Borg selittää geneettisen paineen ajaneen häntä laulajaksi, vaikka hän pitikin sitä itse pitkään täydellisenä mysteerinä. Hän sai paljon vääränlaista opetusta opettajaltaan, mikä oli pilata hänen äänensä. Sodan tuomat välivuodet laulamiseen kuitenkin pelastivat sen. Borgin äiti lauloi dramaattisella äänellään ja soitti pianoa. (Borg 1992, 47.) Kim Borgin kehittyminen laulajaksi on ollut hidasta ja ammattilaisaika yllättävän lyhyt. Se on hänen mukaansa tavallista. Laulajan ammatti ei ole ihmeellinen, se on vain yleensä hyvin lyhytaikainen ja ajallisesti täyteen ahdettu. (Borg 1992, 88.) Kim Borg kertoo muistelmissaan, että laulajan tulisi olla kiinnostunut persoonastaan. Samoin hän kertoo olevansa ikäisekseen nuori ja lapsellinen (Borg 1992, 7.), mutta myös yksinäinen susi (Borg 1992 199). Hän sairasti lapsena kaikki mahdolliset taudit ja oli vähällä kuolla niihin pariinkin otteeseen (Borg 1992, 11).

2.3.1 Uran alku

Borg pääsi jo uransa aikaisessa alkuvaiheessa laulamaan orkesterin solistiksi sekä Yleisradioon. Oopperan laulamisen kanssa hänellä oli vaikeuksia alusta alkaen, laulutekniikan ollessa hyvin kuluttava ja ääntä heikentävä. Hän ei saanut Suomesta laulajan töitä ja keskittyikin tästä johtuen opiskelemaan ja laulamaan uransa alkuvaiheilla Tukholmassa Ruotsissa. Varsinaisen oopperadebyyttinsä Borg teki kuitenkin silloin vasta perustetussa Jyllannin Oopperassa Aarhusissa Tanskassa. Hänen äänensä ei ollut vielä silloin kohdallaan. Lisäksi taloudelliset vaikeudet olivat laulamisen taakkana. Borgilla oli muutamia keikkoja Norjassa ja Tanskassa, mutta oopperan tekemisestä oli puute. Borgin oopperalaulajan ura ratkesi Boris Godunovin roolin tuomaan menestykseen. Borg lauloi roolia mm. Pohjoismaissa ja Keski-Euroopassa. (Borg 1992, 90–94.) Huolimatta siitä, että hän asui suurimman osan elämästään ulkomailla, ei hän koskaan ole kadottanut henkistä yhteyttä kotimaahansa. (Borg 1992, 197).

2.3.2 Ajatuksia äänenkäytöstä

Borgin uran alkuvaiheessa hänen äänensä oli vielä pieni ja riittämätön oopperaan. Hän itse ymmärsi, että tarvitaan oikeanlainen opettaja opettamaan hänelle äänen käyttöä. Hän korostaa kuitenkin samalla, että laulajan on itse löydettävä omat äänelliset pulmansa. Hän koki itse, että hänen äänensä oli edelleen heiveröinen ja jopa sairas, hänen alussa saamansa patoperiaate-opetuksen myötä. Hän lisää, että laulajan on oltava karski ja henkisesti vahva, jotta sietää taiteen kuluttavaa luonnetta, ilman että kunto pettää. (Borg 1992, 49–51.)

2.3.3 Vääränlainen laulun opetus

Patoperiaate toimi Borgin silloisen opettajan Heikki Teittisen mukaan siten, että ylä-äännet oli laulettava voimalla ja matalat ilman voimankäyttöä. Tämä laulutapa oli saksalaisen George Arminin kehittämä. Siitä käytettiin alun perin nimitystä 'Stauprinzip'. Ääniharjoitukset olivat kovia ja niiden kuului kuluttaa ääntä. Borg käytti kyseistä tekniikkaa kymmenen vuoden ajan. Tällä patoperiaatteella oli sen kuluttavuudesta huolimatta iso kannattajajoukko. Borg itse piti tekniikkaa vaarallisenä, ymmärtäessään jälkikäteen kuinka paljon se oli hänen ääntänsä kuluttanut. (Borg 1992, 46.)

2.3.4 Lavatyöskentelyn tärkeys

Borgin mielestä puhuttu suomen kieli ei sovi taidelaulun perustaksi. Hän kertoo olleensa lapsena ujo ja laulun silloisen epäpuhtauden johtuneen siitä. Edelleen hän kertoo voittavansa ujoutensa aina lavalla ollessansa ja jatkaa, ettei se ole ollenkaan tavatonta, että näin yleensäkin tapahtuu. Hän myöntää avoimesti, ettei tiennyt vokaalimusiikista, saatikka säveltaiteesta yhtään mitään opintojensa alkuvaiheessa. (Borg 1992, 48.)

Oopperan tekemisen rutiinin puute johtaa epävarmuuteen lavalla. Borg kertoo olleensa lavalla liian vaatimaton, itseluottamuksen puutteesta johtuen. Hänen mukaansa roolin tekeminen on muuttumista vieraaksi persoonallisuudeksi, ilman että niissä on yhtään häntä itseään yksityishenkilönä. (Borg 1992, 93.)

Oopperan laulaminen vaatii vahvaa muistia. Ennen näytäntöä laulajat lepäävät tuntikaupalla. (Borg, 1992 14.) Borg kirjoittaa aina suunnitelleensa suurien osien voimankäytön sillä tavoin, että voimia riittää loppuun asti (Borg 1992, 47).

Lavalla ollessa on pääasia, että pysyy rauhallisena. Lavatyöskentely vaatii kylmäpäisyyttä ja alinäyttelemistä. Ei saa kuitenkaan jäykistyä eikä piiloutua. Pitää osata hakea oikea sijoitus muihin ja valaistukseen nähden. Laulun tulee aina suuntautua yleisöön päin. (Borg 1992, 96.)

Oopperassa persoonallisuuden on hävittävä roolihahmoon. Mitä vähemmän laulajaa roolin takaa tunnistaa, sen parempi. Soolokonserteissa taas laulajan persoonallisuus on esillä dominoivana tekijänä. Itseään ei saa kuitenkaan toistaa, vaan jokaisen konsertin tulee olla erilainen. Oratorioissa sävellys itsessään puhuu ja laulaja tulkitsee musiikkia nuottien takaa. (Borg 1992, 97.) Borg kirjoittaa, että olisi hyvä, jos työhön otettavan taiteilijan luonne otettaisiin lahjakkuuden lisäksi huomioon. Ne ovat kumpikin yhtä tärkeitä. (Borg 1992, 104.) Boris Godunovin rooli siivitti Borgin menestykseen. Hän painiskeli kuitenkin ohjelmiston puutteen kanssa ja on sitä mieltä, ettei menestyksestä ole mitään hyötyä, jos sille ei olekaan katetta. (Borg 1992, 95.) Fyysinen kunto on yksi laulajan tärkeimmistä ominaisuuksista uraa ajatellen (Borg 1992, 46).

2.3.5 Laulajan työn luonne

Borg kirjoittaa, etteivät hänen äänivaransa ole sen kummempia, eikä hän ole koskaan osannut tuoda itseään esille. Hänen kollegansa ihmettelivät sitä, miten hän on voinut tehdä laulajan uran ilman esilletuomista, joka sinänsä on erittäin olennaista laulun ammattimaailmassa. (Borg 1992, 137.) Laulajalle on luontevaa, että hän on toiselle laulajalle ystävä, tuttava, toveri, vastustaja ja jopa roisto. Nämä ovat laulajien luontaisia ominaisuuksia. Laulajan työ on siitä hankalaa, että harvoin siitä jää mitään muistoa tai jälkeä. Lisäksi laulajat ovat erittäin riipuvaisia monista eri tekijöistä, kuten salin akustiikasta tai kapellimestarista. Borg korostaa solistisen laulajan vastuuta. Solistit määrittävät suurimman osan esityksen suosioista. (Borg 1992, 142.)

2.4 Peter Lindroos

Tenori Peter Lindroos on lähtöisin musikaalisesta suvusta ja perheestä. Hänen sanotaan todenneen sen olevan sukuvika. Hän eli normaalin lapsuuden, niin hyvin kuin se vain oli jatkosodan runtelemassa Suomessa mahdollista. Hänen lapsuutensa oli musiikin täyttämää. Kaksikielisessä perheessä musisoitiin tavattoman paljon. Peterin musikaalisuus oli hänen isänsä mukaan ilmiömäistä. Hän vietti sisartensa kanssa paljon aikaa kotinsa vieressä sijainneessa kirkossa ja lauloi heidän kanssaan kotona koko ajan. (Brander 2011, 23–24.)

2.4.1 Vaikeuksia koulunkäynnissä

Peter oli edelläkävijä myös koulunpenkillä suorittaen kaksi ensimmäistä luokkaa yhden vuoden aikana (Brander 2011, 24). Hän ei kuitenkaan viihtynyt koulunpenkillä myöhemminä kouluvuosinaan. Päinvastoin, hänen villeytensä ja ylivilkkautensa oli kaikkien tiedossa. Jo siinä vaiheessa hän oli täysin omistautunut musiikille. Peter oli erittäin kiinnostunut hevosista ja myöhemmin traktoreista, niiden korvattua hevoset. Tämän arvellaan olleen syynä siihen, että hän keskeytti koulunkäynnin ja erosi koulusta jo ennen murrosikää. (Brander 2011, 26–27.)

Peter ei esiintynyt kouluaikoinaan paljoakaan, eikä hän laulajana herättänyt mitään huomiota, vaikka hänellä ääntä olikin (Brander 2011, 25). Hän halusi jo nuorena musiikin elämänurakseen. Hän ei kuitenkaan osoittanut laulunlahjojaan millään tavalla, vaikka musisoikin muuten erittäin paljon. Hän kärsi nuorena änyktysvaivasta, astmasta ja allergioista. Peter oli töissä linja-auton rahastajana koulun jäätyä kesken. Työtä tehdessään hän oppi kunnolla puhumaan suomea. (Brander 2011, 29.) Astmansa ja erittäin vaikean allergiansa myötä Peter sai kokonaan vapautuksen asepalveluksesta (Brander 2011, 33).

2.4.2 Seurakunnan rooli

Vuonna 1960 Pohjan seurakunta jaettiin kahtia, suomalaiseen ja ruotsalaiseen seurakuntaan. Bertelistä, Peterin isästä, tuli ruotsalaisen seurakunnan kanttori

ja Peteristä itsestään poikkeusjärjestelyjen turvin vasta 16-vuotiaana ja epäpäteväenä ilman minkäänlaisia tutkintoja suomalaisen seurakunnan kanttori. Samalla hänestä tuli Suomen nuorin kanttori-urkuri. Työssään hän lauloi työnkuvaan kuuluvasti, mutta piti muuten laulunsa salassa. Hänestä tuli kanttorin työnsä myötä myös erityisen hyvä kuoronjohtaja isänsä jalanjäljissä. Peter oppi pitämään laulamista, vaikka se olikin vielä pahasti kurkussa. Toimittuaan kanttorin virassaan vuoden, pääsi Lindroos Sibelius-Akatemiaan opiskelemaan ja valmistui päteväksi kanttori-urkuriksi joulukuussa 1964. Hän haki heti virkaa Pohjan suomalaiseen seurakuntaan saaden vakituisen paikan (Brander 2011, 29–32).

2.4.3 Musiikinopettaja

Kanttori-urkurin työnsä ohella Peter hankki lisätuloja toimimalla musiikinopettajana. Hän opetti laulua ja pianonsoittoa 1–8-luokille. (Brander 2011, 32.) Karjaan yhteislyseon rehtorin Veikko Marttisen mukaan (31.12.1968)

”Kanttori Lindroos menestyi kaikissa niissä tehtävissä, jotka hän sai hoitaakseen, erittäin hyvin. Hän oli vaativa ja hyvän järjestyksen pitävä opettaja, joka tuli hyvin toimeen kaikkien kanssa. Hän oli aina valmis myös vapaa-ajallaan ottamaan osaa koulun järjestämiin tilaisuuksiin sekä ohjaajana että esiintyjänä.” (Brander 2011, 32)

Myöhemmin Peter Lindroosista tuli Sibelius-Akatemian laulun lehtori (Brander 2011, 32).

2.4.4 Kiinnostus laulamiseen

Peter alkoi kiinnostua laulamistakin 18–19-vuotiaana, koska oli säestänyt niin paljon siskoaan Carolaa. Tähän asti hänen oli onnistunut pitää laulunsa salassa. (Brander 2011, 33.) Peterin vaimo Anja osti Peterille joululahjaksi EP-levyjä. Yhdellä niistä lauloi ruotsalainen tenori Jussi Björling. Peter haltioitui Björlingin laulusta. Hän alkoi itse yrittää laulaa samoja aarioita kuin Björling lauloi levyllä ja yritti parhaansa mukaan matkia häntä. Peterille syntyi valtava tahto edistyä

laulussa. Hän alkoi harjoitella itsepäisen sisukkaasti yksin. Tämä loi hänelle uskoa omista kyvyistään. (Brander 2011, 34.)

Sisarensa Carolan kehotuksesta Peter meni laulamaan Carolan opettajalle, italialaiselle Jolanda di Maria Petrikselle. Peter oli käynyt laulamassa myös Pekka Salomaalle ja Matti Lehtiselle. Hänestä tuli kuitenkin Jolanda di Maria Petriksen oppilas, jonka kanssa hän opiskeli kuitenkin vain harmittavan lyhyen aikaa. Di Maria Petris oli ehdottomasti sitä mieltä, että Peteristä tulisi solisti ja Peterin aikaisempi kuorolaulanta rasittaa ääntä liikaa. Italialaisena asiantuntijana Jolanda oli heti ymmärtänyt Peterin äänimateriaalin mahdollisuudet. (Brander 2011, 34.)

2.4.5 Ensimmäiset kiinnitykset

Peter Lindroos kiinnitettiin suoraan Suomen Kansallisoopperan solistikuntaan 1.8.1967 hänen ollessa vain 22-vuotias (Brander 2011, 35–36). Hän sai aluksi useita pieniä rooleja. Myöhemmin hän toimi kiinnityksensä lisäksi Sibelius-Akatemian oopperastudion korrepetiittorina. (Brander 2011, 36.) Hän suunnitteli laulun jatko-opintoja Italiassa ja sai Suomen Kulttuurirahaston apurahan niitä varten. Liiallinen laulaminen Suomen Kansallisoopperassa kuormitti häntä vokaalisen kehityksen keskeneräisyydestä johtuen. Toisaalta hänen laulamansa roolit olivat edelleen pieniä. (Brander 2011, 36–37.) Hän ei saanut heti uusia rooleja Kansallisoopperassa, eikä pystynyt elättämään perhettään pienellä palkallaan, saamastaan palkankorotuksesta huolimatta. Hän lähti omalla riskillään ja kustannuksellaan ulkomaille, Göteborgiin Ruotsiin. Siellä hänet kiinnitettiin koelaulun perusteella suoraan Stora Teaterniin. (Brander 2011, 38.)

2.4.6 Muutto pois Suomesta

Muutettuaan perheineen Ruotsiin oli Peterin edessä paljon epävarmuutta. Hän kertoo haastattelussa, että kuka tahansa, joka joutuu lähtemään Suomesta, joutuu luopumaan paljosta. Hän ylistää Suomen luontoa kalastuksineen ja metsästyksineen. Hän mainitsee myös Inarin loputtoman auringonpaisteen kesällä, josta hän perheineen sai nauttia hänen ollessaan siellä kanttorin sijaisena. Vaikka

heillä kaikilla oli vankka ruotsin kielen taito ja Peterillä töitä yllin kyllin kanttorina ja musiikinopettajana, tunsivat he silti itsensä muukalaisiksi. He eivät viihtyneet siellä ollenkaan ja potivat pahaa koti-ikävä. Lindroos säilytti kontaktit Suomeen kirjoittaen paljon kirjeitä ja postikortteja, muun muassa isälleen. (Brander 2011, 42.)

Perheen talous oli kaikesta huolimatta tiukalla. Muuttaminen vieraaseen maahan ei ollut helppoa. Peter oli oopperalaulajana vielä aivan aloittelija, joka näkyi suoraan hänen palkkioissaan. Peterin isä Bertel oli Suomesta käsin huolissaan pojastansa, koska kaikki oli pelkästään hänen äänensä varassa. Ennen debyyttiään Ruotsin Göteborgissa, otti Peter jo yhteyttä Oslon oopperataloon. Hänet kiinnitettiin Osloon, Puccinin La Bohèmen Rodolfon rooliin. Talo oli isompi ja maksoi parempaa palkkaa. (Brander 2011, 43.) Varsinaisen debyyttinsä Lindroos teki kuitenkin Göteborgissa Verdin Otellon nimiosassa. Hänen laulutekniikkansa oli vielä tuolloin varsin alussa ja laulaminen vaivalloista. Sen hän tiedosti itsekkin. Lindroosilla oli Göteborgissa paljon laulettavaa ja hänen äänensä kärsi siitä. Opinnot Luigi Riccin luona Roomassa paransivat kuitenkin hänen laulutekniikkaansa olennaisesti. (Brander 2011, 45.)

Lindroosin isä kirjoitti pojalleen neuvoen tätä harjoittelemaan luonnollisuutta ja iloisuutta. Göteborgin aikana Lindroos osallistui lisäksi konsertteihin ja toimi kanttorina jumalanpalveluksissa ja harjoitutti ja johti kirkkokuoroa. Laulamisen suhteen hänen itseluottamuksensa oli koko ajan korkealla. (Brander 2011, 46–47.) Göteborgin jälkeen Lindroos lauloi Kööpenhaminassa. Hänen kansainvälinen uransa alkoi Saksan Kasselista. (Brander 2011, 52, 55.)

3 TULOKSET

Tässä luvussa laulajan identiteettiä rakennetaan aineistosta nousseiden teemojen ja teorian pohjalta. Laulajan identiteetti kuvataan itsetunnon, musiikillisen minäkuvan ja identiteetin kehittymisen avulla. Käytetystä elämäkertaineistosta käy ilmi, että laulajan identiteetti lähtee rakentumaan lapsuudesta ja kehittyy aina kansainvälisen uran luontiin saakka. Aineiston tarkastelun aikajana ulottuu lapsuudesta kansainvälisen uran alkuun.

Ihmisen lapsuuteen kuuluu turvallisuus sekä vanhempien ja läheisten huomio. Työssä aineistona olevien laulajien elämäkertoista käy kuitenkin ilmi poikkeavanlaisia tilanteita. Lapsuutta järkyttivät Suomessa käydyt sodat ja siitä seurannut pula-aika ja liikekannalla olo. Ei pelkästään lapsuus vaan elämä yleensäkin oli siihen aikaan hyvin raskasta kaikille ihmisille. Sodanaikaisesta elämästä ja sen mukanaan tuomista kurjuuksista huolimatta laulu ja musiikki ovat kuuluneet aina jo varhaisesta lapsuudesta lähtien tutkimusaineistona olevien henkilöiden elämään. Lapsuusaikana koettujen maailman tilanteeseen perustuvien kokemusten voidaan todeta vaikuttaneen laulajien myöhempään kehitykseen.

Peter Lindroosin lapsuuden aikana ei enää sodittu. Hänen perheensä ei tarvinnut olla liikekannalla, vaan heidän oli mahdollista asua omassa kodissaan. Sodan tuhot näkyivät kuitenkin katukuvassa ja elettiin pula-aikaa.

Laulajille koulunkäynti oli vaiherikasta aikaa. Tietyt kouluaineet olivat suosiossa, kun taas toisista ei pidetty ollenkaan. Luokalle jäämisen tavallisuus ja koulun jättäminen kesken kokonaan kuvastavat hyvin laulajien kokemia vaikeuksia opinahjon parissa. Toisaalta lempiaineet kuten kielet sujuivat kaikilla poikkeuksellisen hyvin. Aineiston perustella kävi ilmi, että laulajat eivät kokeneet musiikkia erityisen merkittäväksi oppiaineeksi, eivätkä he Lindroosia lukuun ottamatta olleet huomattavan musikaalisia. He eivät myöskään pitäneet musiikin opetuksesta. Kouluopetus ei tukenut vahvaa musikaalisuutta. Koulunkäynnin näkökulmasta erityistä musikaalisuutta ei voitu vielä tuolloin havaita (poislukien Lind-

roos), vaikka kyseessä olivat myöhemmin kansainvälisen uran luoneet suomalaiset mieslaulajat. Lindroosin vahva musikaalisuus oli koulussa ilmiselvää. Hän ei vain ymmärtänyt vielä siinä vaiheessa laulamista, eikä kiinnittänyt tästä syystä siihen mitään huomiota.

3.1 Laulajan identiteetti

Ihmisen identiteetin kehityksen pohjana on samaistuminen. Se on osittain tiedostamaton kehitystapahtuma, jossa lapsi ihailee aikuista ihmistä ja haluaa tulla samanlaiseksi kuin tämä. Identiteetillä kuvataan tunnetta siitä kuka ihminen on ja keneksi hän on kasvamassa. Identiteetti kuvaa minän pysyvyyttä. Se on kokonaiskäsitelmä minäkuvasta, siitä millaisena ihminen mieltää ja käsittää itsensä. Jos lapsi samaistuu vahvaan ihmiseen, tuntee hän myös itsensä vahvaksi. Näin hän oppii matkimalla isommiltaan kasvaen pikku hiljaa irti matkimisen tarpeesta saavuttaen lopulta itsenäisyyden. (Keltikangas-Järvinen 2010, 112.)

Aineiston perusteella laulajat ovat osittain perineet musikaalisuutensa vanhemmiltaan. He ovat oppineet laulamaan ja soittamaan matkimalla sitä, mitä ovat kotona kuulleet ja nähneet. Laulaminen on herättänyt tunteita ja muokannut jokaisen laulajan minuutta. Tunne laulajaksi kasvamisesta vahvistui ja muuttui yhä määrätietoisemmaksi sitä mukaa, mitä enemmän laulajat olivat laulamisen kanssa tekemisissä.

3.1.1 Maailmankansalaisuus

Kosmopoliittisuutta voidaan aineiston perusteella pitää vahvuutena. Se on myös luonnollinen osa kansainvälistä uraa luovan laulajan työelämää ja ulkomailla elämisen mahdollistajaa. Kosmopoliittisuuteen vaikuttavat lapsuuden aikaiset kokemukset, joiden perusteella ulkomaille lähteminen on luontevaa, vaikka arkielämä siellä ei välttämättä oletettukaan olevan helppoa.

Suomalaisuutta ei tiedosteta eikä osata arvostaa kotimaassa oltaessa. Ulkomailla työskentelyn aikana laulajien suhteet läheisiinsä ja läheisten ihmisten,

kuten ystävien, tärkeys korostuvat. Suomalaisuus yhdistää suomalaisia toisiinsa erityisesti ulkomailla työskenneltäessä. Vieraaseen kulttuuriin tutustuminen ja sen oppiminen nostavat ihmisen itsetuntoa ja luovat rikasta sosiaalista kanssakäymistä eri kansallisuuksien kesken. Kosmopoliittisuus näyttäytyy kiinnostuksena vieraisiin kieliin. Suomalaisen identiteetin syvimät piirteet sekä arvomaailma korostuvat, kun elinympäristö ja -kulttuuri ovat vieraita.

Kosmopoliittisuuden eli maailmankansalaisuuden kehittyessä suomalaisuudesta tuli erityisen tärkeää. Laulajat pitivät yhteyttä suomalaisiin sukulaisiinsa ja kotiseutu koettiin tärkeäksi. Näistä pyrittiin haastavien ulkomaan työskentelyolosuhteiden aikana hakemaan voimavaroja kansainväliseen työhön. Muistot sota-ajan kokemuksista ovat myös lähtemätön osa suomalaisuutta, oli kosmopoliittisuus kuinka vahvaa tahansa. Laulajan ura edellyttää kosmopoliittisuutta, mutta identiteetti sinänsä ei.

Laulajien mukaan ulkomailla työskentely voi olla pahimmillaan yksinäistä. Taiteilijat kokevat erilaiset tunneskaalat syvästi myös omassa elämässään. Tilanteissa, jossa ihmisellä ei ole läheisiään tai ystäviään ympärillä, voi hän helposti tuntea olonsa turvattomaksi ja masentua muukalaisuuden kokemuksesta vieraassa maassa. Koti-ikävä tunteminen on raskasta vaikuttaen myös laulamiseen. Koti-ikävä vaikeuttaa laulajien työntekoa huomattavasti, poikien edelleen lisävaikeuksia kuten vatsahaavaa tai alkoholismia. Negatiiviset tuntemukset vaikuttavat ihmisen itsetuntoon alentavasti ja luovat varsinkin laulajalle erittäin helposti työssään riittämättömyyden tunnetta. Lisäksi aineistosta käy ilmi, että laulajien talous on lähes poikkeuksetta koko ajan erittäin tiukoilla ulkomailla olon aikana.

Itseluottamuksen määrä ja vaihtelut ovat haaste laulajalle, kun tämän pitäisi koko ajan pystyä tuomaan esiin parhaimpaansa. Siinä ohella psyyken tulisi pysyä mahdollisimman hyvin tasapainossa, jotta edelleen pystyttäisiin suoriutumaan esiintymisestä ja laulamista. Myös ihmissuhteiden ylläpitäminen ulkomailta on haastavaa. Oleskelumaan kieltä tulisi osata, tai ainakin opiskella sitä kulloisessakin maassa.

3.1.2 Mielikuva itsestä

Ihmisen kehoa, tunteita ja ajatuksia ei voi erottaa toisistaan. Ne toimivat yhdessä ja vaikuttavat toinen toiseensa. Oman fyysisen kunnon tiedostaminen on osa taiteilijan läsnäoloa tilanteessa kuin tilanteessa. Läsnäolo kehittyy eletyn elämän myötä ja se kumpuaa ihmisen sisältä. (Kihlström 2007, 102.)

Laulajat totesivat, että esiintyvän taiteilijan on aina esitystilanteessa sytyttävä uudelleen, niin että kuulija kokee esityksen spontaaniksi ilmaukseksi. Laulajan tulee kuunnella sisäistä ääntään jatkuvasti, jonka avulla laulaja voi kehittää tunneilmaisuaan. Laulajalle merkittävimpiä hetkiä ovat esiintymisessä ja omien tavoitteiden saavuttamisessa onnistuminen.

Täydellinen läsnäolo esiintymisessä lähtee aistien, tunteiden ja ajatusten keskittämisestä juuri senhetkiseen tilanteeseen. Kiireellinen elämä aiheuttaa poissaolevuutta, koska koko ajan pitää tapahtua paljon ja nopeasti. (Kihlström 2007, 103.) Poissaolevuus siis näkyy ihmisestä. Olemuksesta välittyvät signaalit kertovat siitä, että ajatus harhailee jossain muualla kuin käsillä olevassa hetkessä. Jopa ihmisen äänensävy muuttuu ja katse on poissaoleva. (Kihlström 2007, 101.)

Ihmisen läsnäolo perustuu tunteisiin ja mielikuvaan itsestään omassa kehossaan. Läsnäolon tunteen tarve edesauttaa ihmistä hyödyntämään koko potentiaalinsa, niin henkisesti, fyysisesti kuin psyykkisestikin. Ihmisen tunnepuoli on vahvuudessaan vaarallinen, koska se voittaa älyn ja järjen. Rationaaliin ja eksakteihin asioihin keskittyvää älykkyyttä pidetään yhtenä olennaisimmista osista ihmisen kokonaisvaltaisessa olemuksessa. Aivotutkija professori Bergströmin mukaan tällainen ajattelutapa kehittää aivoja yksipuolisesti. Tunteiden, ruumiin ja intuition tiedostamisen keskus sijaitsee aivan muualla aivoissa kuin rationalistisen järkipäisyyden keskus. Näin ollen ihminen kadottaa helposti yhteyden tunteisiinsa ja ruumiiseensa. (Kihlström 2007, 104.)

Laulajat totesivat, että tunteiden tulee näyttäytyä ja olla yhteydessä kehoon,

sillä laulajan koko keho osallistuu äänen tuottamiseen. Laulajien ehdottoman kova itsekritiikki luo riittämättömyyden tunnetta, joka purkautumattomana voi vaikuttaa negatiivisesti kehon ja äänen yhteistyöhön.

Ihmisen keholla on pitkä muisti, sillä se varastoi kokemuksia. Jännittynyt keho tai jäykkä ryhti voivat viestiä kehon puolustuskannasta tai jonkinlaisesta pelkotilasta. Keho välittää jatkuvasti informaatiota, jos sitä vain hoksaa kuunnella, sillä tunteet asettuvat kehoomme. Fyysinen ja psyykinen hyvinvointi näkyvät ulospäin ja on puoleensavetävää. Keskittymiskyky sekä käsitys omasta ruumiista lisäävät stressinsietokykyä. (Kihlström 2007, 106–107.)

Aineiston mukaan lavatyöskentely kehittää ilmaisuvoimaa, lisää varmuutta, rentouttaa kehoa ja rakentaa lavakarismaa. Taiteilijaksi kehittyminen poistaa ehdottomuutta, avuttomuutta ja kasvattaa rohkeutta. Näiden kokemusten myötä myös itsevarmuus ja mielikuva itsestä taiteilijana vakiintuu.

3.2 Laulajan itsetunto

”Omien sisimpien haaveiden seuraaminen vaatii rohkeutta ja vakaumusta, itseuria pitää niistä kiinni ja sitkeyttä, jotta saisi niiden kantavan hedelmää.” (Kihlström 2007, 91).

Lapsuudessa koetut traumat ja sotatila ovat kehittäneet suomalaista sisuluonnetta aineiston mieslaulajilla. Se, että traumoja ei pysty unohtamaan tai pyyhkimään pois, on vahvistanut laulajien minuutta. Sota-ajan kokeneet laulajat ovat hallinneet elämänsä siltä osin kuin se sodan keskellä on ollut mahdollista. Laulaminen on luonut heille päämääriä ja tavoitteita, joita he kaikki ovat määrätietoisesti eri vaiheiden kautta alkaneet tavoitella. Se on auttanut selviämään lapsuuden traumaattisista kokemuksista. Laulamisen taidon vaatavuus on kasvatanut heitä kaikkia omavaraisemmiksi ihmisiksi, luoden heille kaikille uskoa omaan itseensä ja siihen mitä he ovat tekemässä.

3.2.1 Sosiaalinen suosio

Sosiaalisen suosion tunne on antanut laulajille lisää itseluottamusta, mutta myös samalla opettanut maanläheisyyteen ja elämän rajallisuuteen. Laulaminen on toiminut vaikeuksista selviämisen voimavarana. Parhaimmillaan laulaminen on kannatellut kaikkien elämää, antaen samalla iloa ja nautintoa itse kunkin tulevan laulajan arkeen. Pikku hiljaa se on muodostunut yhä vaativammaksi osatekijäksi arkisessa elämässä, synnyttäen sisäistä poltetta ja intohimoa jopa niin paljon, että kaikesta muusta tekemisestä on haluttu irrottautua, jotta voitaisiin keskittyä pelkästään laulamiseen. Laulamisesa onnistuminen on antanut laulajille elämäntarkoituksen ja vahvistanut heidän suoritusitsetuntoaan.

Kiinnostus laulamiseen on ollut läsnä lapsuudesta lähtien. Se osoittautui erittäin henkilökohtaiseksi ja herkäksi aiheeksi. Kun mahdollinen ujous on voitettu, on sen tilalle astunut laulamisen ilo ja esiintymisen halu, jonka Keltikangas-Järvinen (2004, 106) on nimennyt sosiaalisen suosion tunteeksi. Kaikille laulajille on myös yhteistä, etteivät he ole itse tienneet äänensä erityisyyttä ja sen potentiaalia, vaan laulajuuden alkusysäykseen on kaikkien kohdalla tarvittu ulkopuolinen henkilö tai kokemus, jonka kautta he ovat ymmärtäneet hakeutua laulun opiskelun pariin. Laulamisen riemu kehittää suoritusitsetuntoa ja ruokkii ilmaisun halua. Tapahtuma on kuitenkin aina **henkilökohtainen** prosessi, joka vaatii oman aikansa, mutta löytää myös oman tiensä ja paikkansa ihmisen elämässä. Lauluilmaisun onnistumisen iloa voidaan pitää taiteilijan esiintymistä kannattelevana voimana, joka koettiin alkukantaiseksi ja vahvaksi. Ilmaisussa onnistuminen kehittää laulajan itsetuntoon kuuluvaa sosiaalista minäkuvaa.

3.2.2 Suoritusitsetunto

Ihmisen psyyke ja fysiikka kulkevat erottamattomasti käsi kädessä. Varsinkin laulajan kokonaisvaltaisessa ammatissa niiden on oltava hyvässä kunnossa ja tasapainossa keskenään. Laulajat ovat kaikki olleet fyysisesti vahvoja. Hyvän ruumiillisen kunnon ansiosta myös heidän psyykellään on ollut korkea sietokyky. Laulajat ovat kokeneet itsetuntonsa olleen terveellä pohjalla. Itsetunnon vahvuudet ja heikkoudet ovat korostuneet haasteellisen ammatin ja työympäris-

tön vaihdosten johdosta. Vieras ympäristö ja kulttuuri vaikuttavat laulajan psyykeen ja omana itsenä oleminen on haasteellista. Lisäksi jatkuva onnistumisen tarve nostaa itsekritiikkiä sekä kuormittaa laulajan henkisiä voimavaroja ja itsetuntoa.

Tuntiessaan intohimoa ja poltetta tekemäänsä asiaa kohtaan, ihmiselle kehittyviä uusia voimavaroja. Energiataso ja rohkeus kasvavat. Jotta nämä voimavarat säilyisivät pitkäkestoisesti ennallaan, tulee ihmisen herättää aina uudestaan ja uudestaan into, halu ja ilo tekemistään kohtaan. Tekemisen intohimo ja sille omistautuminen kumpuaa usein siitä, että ihminen saa tehdä jotain sellaista, minkä tekemisen hän kokee hauskaksi. (Kihlström 2007, 90–91.)

Laulajien kokemuksen mukaan on opeteltava kuuntelemaan itseään ja omaa kehoaan. Laulajana kehittyminen vaatii oikeanlaista opetusta, joka vie laulajaa eteenpäin rasittamatta tätä henkisesti ja fyysisesti. Oikeanlainen opetus edistää laulajuutta kokonaisvaltaisesti. Se tarjoaa laulajalle uusia ulottuvuuksia sekä kasvattaa laulajaa ihmisenä ja taiteilijana. Laulajat tunnistivat itse oikeanlaisen laulun opetuksen tarpeen ja merkityksen uransa edistämisen kannalta.

3.2.3 Läsnäolo ja elämäntoiminta

Monet eri asiat uhkaavat läsnäolon tunnetta. Ihmisen tottumattomuus olla esillä, hyväksynnän saavuttamattomuuden tunne tai katseiden keskipisteenä oleminen ovat vain muutamia asioita, joita ihminen pohtii esillä ollessaan. Läsnäoloa voi kuitenkin harjoitella ja se lisääntyy kokemuksen myötä. Vahva läsnäolo perustuu kaiken kaikkiaan ihmisen autenttisuuteen. (Kihlström 2007, 111–112.)

Keskeistä läsnäolon kannalta on myös usko omaan tekemiseensä. Mitä vahvemmin ihminen uskoo tekemiseensä, sitä enemmän ihmisen keho viestii sitä ulospäin. Omistautuminen jollekin sellaiselle asialle mistä nauttii, heijastuu kehon kielestä ja kasvoista. Ihmisen sisäinen ja ulkoinen ilmentymä kielii siitä, onko hän tosissaan, ja siitä, onko hän aidosti läsnä tekemisessään. (Kihlström 2007, 87.)

Ennakoimattomat ja hallitsemattomat vastoinkäymiset laulajan elämässä ovat niitä asioita, jotka aiheuttavat eniten turvattomuuden tunnetta (Keltikangas-Järvinen 2004, 27–28). Laulajien uralla tällaisia haasteita kansainvälisen uran alkutaipaleella taloudellinen ahdinko ja epäonnistumiseen liittyvät depressiout. Tavoitteiden ja päämäärien asettaminen ja niihin pyrkiminen luovat elämänhallintaa ja ohjaavat elämään, tapahtumien sivustakatsomisen ja odottamisen sijasta. (Keltikangas-Järvinen 2004, 27–28).

Hyvä itsetunto ei ilmene suoraan päällepäin näkyvänä käyttäytymisenä, saati menestymisenä, koska niihin vaikuttavat myös muut ihmisen persoonaan liittyvät tekijät sekä yhteisön odotukset ja normit. Itseluottamus ja itsetunto saattavat olla järkkymättömän vahvoja, vaikka ihmisen ulkokuori olisi vaatimaton. Ulospäin varmanoloinen ja menestyvän kuvan itsestään antava ihminen voi päinvastoin olla hyvin epävarma, pönkittäen ja paikaten omaa huonoa itsetuntoaan ulkoisella olemuksellaan ja tekemisellään. (Keltikangas-Järvinen 2004, 102.)

Laulajan hallitessa omaa elämäänsä, nostaa jokainen onnistuminen hänen itsetuntoaan. Sama koskee toisaalta myös epäonnistumisia. Niiden johtuessa laulajan omasta toiminnasta tai teoista, koettelevat ne itsetuntoa ja voivat vaikuttaa oman elämän hallintaan negatiivisesti. (Keltikangas-Järvinen 2004, 34.)

3.3 Laulajan musiikillinen-minäkuva

Ihmisen musiikillista minäkuvaa ei ole tutkittu Suomessa erityisen paljon, vaikka asiaan liittyvää kiinnostusta sekä asiantuntemusta on tarjolla runsaasti. (Lindberg 2005, 19.) Kirsti Tulamo on todennut musiikillisen minäkuvan tutkimuksen puutteen ja koonnut oman sisällön määrittääkseen musiikillista minäkuvaa (Tulamo 1993, 41, 49–50). Hänen mukaansa minäkuva on yksilön tiedollis-subjektiivinen käsitys ominaisuuksissa, toiminnassa ja mahdollisuuksissa musiikin saralla. Kyseinen käsitys koostuu erilaisissa musiikkiin liittyvissä tilanteissa koetuista omakohtaisista kokemuksista, joissa esiintyy vuorovaikutusta toisten ihmisten kanssa. (Tulamo 1993, 51.)

Tulamon johtopäätökset ovat 1990-luvulta. Kuluneet vuodet ovat lisänneet musiikki-minän tutkimuksen määrää jonkin verran. Tulamon varsinainen määritelmä musiikki-minälle sopii kuitenkin tähän opinnäytetyöhön hyvin.

Ensimmäinen muiden määrittelemä kuvaus musiikki-minästä, johon Tulamo viittaa, on Svengalin määritelmä. Hänen mukaansa ihmisen musiikillinen minäkäsitys on yksilön käsitys arvostaan musiikissa. (Tulamo 1993, 43.) Tulamon mukaan samat yksilön ja ympäristön väliset vaikutukset, jotka vaikuttavat ihmisen minäkuvaan, vaikuttavat myös musiikki-minään. Se toimii sisäisenä mallina ihmiselle ohjaten hänen musiikillista toimintaansa. (Tulamo 1993, 50.)

Ammattilaulajan musiikillinen minäkuva ja luottamus omaa osaamistaan kohtaan ovat usein koetuksella. Seurauksena on harjoittamisen sisäinen pakko, koska harjoittelua tehdään jaksamisen rajoille asti. Itsekriittinen käsitys omasta arvosta musiikin luojana syö helposti ammattilaulajan itseluottamusta, mikäli laulajan on vaikea olla tyytyväinen työnsä laatuun. Tämä sykli yhdistettynä äänelliseen lahjakkuuteen ovat johtaneet siihen, että laulajat ovat ylittäneet kansainväliselle tasolle. Laulajat kuvaavat onnistumisen vaativan loputtoman määrän työtä ja ymmärrystä siitä, että laulamista ei koskaan tulisi valmista eikä täydellistä. Onnistumisen kokemusten lisäksi se, että pystyy laulamaan päättyökseen, nostaa laulajan itsetuntoa. Jatkuva koetuksella olo vahvistaa itsetuntoa, jota myös laulullisten valmiuksien kehittyminen tukee.

Laulajan elämä on kuin jatkuvaa poikkeustilaa. Laulaminen koetaan käsitöammattina, joka ei tarjoa hienouksia, mutta karaisee sitä vastoin ihmistä kaikessa vaativuudessaan. Laulamisen perässä pitää kulkea eli laulajan tulee olla jatkuvasti liikekannalla ja tyrkyllä sinne, missä töitä on tarjolla.

Myös vokaalinen minäkuva on osa musiikki-minää ja liittyy erityisesti laulamiseen. Vokaalinen minäkuva rakentuu ihmisen suhteesta omaan laulamiseensa. Jokaisella yksilöllä on tässä suhteessa oma henkilökohtainen kontekstinsa, jonka ansiosta yksilöllinen kokeminen mahdollistuu. (Lindberg 2005, 24.)

Musiikillisen minäkuvan muodostuminen on koko elämän mittainen prosessi. Musiikillinen koulutus luo sille peruspilarin, minkä päälle käsite alkaa rakentua. Mitä enemmän musiikin kanssa on tekemisissä, sitä monipuolisempi ja vahvempi musiikki-minästä kasvaa. Musiikin tekemisen merkityksen kasvaminen ja suhtautuminen musiikkiin muokkaavat ihmisen suhtautumista omaan itseensä ja elämäänsä.

3.3.1 Laulajan ominaisuudet

Laulajat eivät nähneet laulamista pääasialliseksi ammatikseen, vaan toisen siviiliammattin opiskelu ennen laulajaksi ryhtymistä oli mieslaulajille tosiasia. Osalle siviiliammattiin valmistumista pidettiin jopa vaatimuksena vanhempien toimesta. Joillakin laulajista saattoi olla useampi siviiliammatti. Toisaalta laulamista pidettiin muita ammatteja tärkeämpänä, mikä vain vahvistui laulutaidon kehityessä. Kilpailumenestyksen myötä syntynyt yleinen mielipide toi julki, etteivät laulajat saisi hukata lahjojaan siviiliammattissa, vaan heidän tulisi nimenomaan kehittää laulajan ominaisuuksiaan. Siviiliammatti toimi kuitenkin varmana tulonlähteenä ja laulamisen mahdollistajana.

Mieslaulajan fyysisissä tekijöissä eräs merkittävä virstanpylväs on äänenmurroksen läpikäyminen. Sen aikana miehen äänellinen identiteetti muuttuu. Sen uudelleenlöytyminen voi kestää hyvin pitkään, riippuen siitä, kuinka huomattava muutos äänessä tapahtuu. Mitä matalampi miesääni on, sitä suurempi on psykofyysinen muutos. Äänenmurroksessa miehen ääni-instrumentti muuttuu täysin. Uusi ääni on tuntematon. Se pitää oppia tuntemaan ja sitä pitää oppia käyttämään. Äänenmurroksen jälkeen laulaminen alkaa alusta ja laulajan identiteetti tulee rakentaa uudestaan. Laulutekniikan avulla ääniala rakennetaan äänenmurroksen jälkeen omalle luonnolliselle tasolle. Ennen tätä instrumenttia ei pysty harjoittamaan. Ilman äänen koulutusta ei voi olla valmis laulamaan. Äänenmurros on mieslaulajan kehittymisen aikajanalla vaihe, josta kehittyminen mieslaulajaksi alkaa.

3.3.2 Laulajan toiminta

Laulajana toimiminen ja siinä kehittyminen on täysipäiväistä työtä ja syrjäyttääkin siviiliammatin helposti. Siviiliammattissa työskentely ennen laulamista tai varsinkin laulamisen ohella syventää laulajan ilmaisua. Lisäksi laulaja osaa antaa paljon enemmän arvoa laulamislle ja sen mukanaan tuomille rikkauksille, taiteen tekemiselle, tunteen palolle ja vapaudelle. Taiteellinen ja ilmaisullinen vapaus rajoittuvat silloin, kun laulaja samanaikaisesti harjoittaa siviiliammattiaan esimerkiksi tulonhankintasyistä. Laulajana toimimisen valinta tarjoaa sellaista ilmaisullista vapautta, jota siviiliammattissa ei voi kokea.

3.3.3 Laulaja lavalla

Lavatyöskentelyssä laulutaiteilija on osa isompaa koneistoa, sen yksi keskeisimmistä osista. Roolia esittäessään laulajalla on tiettyjä vapauksia oman sisäisen kokemuksensa esiintuomiseen. Lapsenomainen huumori auttaa taiteilijaa löytämään lisää voimavaroja ja ulottuvuuksia lavatyöskentelyynsä. Lapsenomaisuuden ja koomisuuden kautta on mahdollista myös löytää laulamiseen lisää iloa. Laulajien laulukoulutus ei sinänsä ole keskittynyt lavalla olemisen oppimiseen, vaan kaikki kokemus on hankittu työn tekemisen myötä. Menestys laulukilpailuissa on ollut edistävää tekijä vaativampien roolien kiinnitysten saamiseksi.

On selvää, ettei lavatyöskentelyä voi oppia missään muualla kuin lavalla. Lavalla ollessaan laulaja on esillä ja hänen itsetuntonsa ja musiikillinen minäkuvansa joutuvat koetukselle. Lavalla läsnäolo helpottuu esitettävän roolin myötä. Roolin vuoksi laulaja ei esitä itseään. Roolin taakse ei saa piiloutua, vaan laulajan tulisi tuoda rooliin jotakin lisäarvoa. Roolin ylläpitäminen kuluttaa psyykkisiä voimavaroja, sillä kaiken taiteen tulisi aina syntyä spontaanisti uudelleen, eikä taide saisi koskaan toistaa itseään sellaisenaan.

4 JOHTOPÄÄTÖKSET

Aineiston perusteella käy ilmi, että musiikki ja laulu ovat olleet osa laulajien lapsuutta. Musiikkiin ei ole kiinnitetty mitään erityistä huomiota koulunkäynnissä, eivätkä laulajat kokeneet kouluopetuksen edistäneen heidän musiikillista kehittymistään. Opiskelut ovat sujuneet varhaislapsuuden osalta normaalin poikamaisesti. Lukuun ottamatta Lindroosia, muiden laulajien lapsuuteen on kuulunut sota-aika, jonka he kokivat vaikuttaneen ratkaisevasti laulajan uravalintaan. Vaikuttaisi siltä, että sota-ajan vuoksi musiikin merkitys korostui heidän elämässään. Poikkeuksellisesta olosuhteista huolimatta he ovat kaikki eläneet mielestään hyvän lapsuuden.

Laulajan identiteettiin liittyy aineiston perusteella maailmankansalaisuus eli kosmopoliittisuus. Kuitenkin aineiston perusteella näyttäisi siltä, että laulajien identiteetit eivät olisi erityisen kosmopoliittisia. Laulajan itsetunto joutuu kovalle koetukselle kansainvälistä uraa luotaessa. Kansainvälisen uran luominen vaatii kosmopoliittisen identiteetin rakentamista, johon kukin laulaja kasvoi erilaisten vaiheiden kautta. Tämä edellyttää paikallisen kielen hallintaa ja uuden kulttuurin omaksumista. Onnistuessaan tämä luo hyviä työtilaisuuksia ja rikasta sosiaalista kanssakäymistä eri kansallisuuksien kesken ja oman laulajan identiteetin vahvistumista, kehittymistä ja kasvamista. Toisaalta se voi olla myös negatiivinen kokemus, jolloin identiteettiin liittyvä mielikuva itsestä laulajana voi kärsiä.

Laulamisen ilon ja ilmaisun halun löytyminen ovat henkilökohtaisia prosesseja, jotka vaativat kehittyäkseen aikaa. Ne ovat vahvasti sidoksissa ihmisen psyykeen. Psyyken muuttuminen ja kehittyminen eivät tapahdu hetkessä. Laulamisen ilo ja ilmaisun halu ovat löydettävissä. Kun ihminen löytää ne, tulee niistä hänen pysyvää omaisuuttaan. Laulajan ammatti on vaativa ja edellyttäen jatkuvaa työntekoa. Ammatin luonteeseen kuuluu matkustaminen sekä kotimaassa että ulkomailla työskenneltäessä. Aineiston perusteella mieslaulajilla oli myös niin sanottu siviiliammatti, joka mahdollisti laulamisen taloudellisesti siinä vaiheessa, kun laulaja rakentaa omaa uraansa ja julkista identiteettiään.

Laulaminen on kokonaisvaltaista sekä psyykkisiä että fyysisiä ominaisuuksia vaativaa työtä. Ammattilaulajilla tuntui olevan vahva suoritusitsetunto, joka näytetyty harjoittelun pakollisuutena, inhimillisyyden rajoille saakka. Suomalaisten mieslaulajien fyysiset ominaisuudet ovat yleensä vahvoja, kun taas psyykkiset ominaisuudet ovat heikompia. Koettelemukset ja niistä selviäminen vahvistavat ja myös kasvattavat laulajan itsetuntoa.

Oopperalavalla työskentely kuluttaa paljon energiaa ja edellyttää myös henkistä vahvuutta. Käytännön roolityön tekemistä ei voi oppia muuten kuin tekemällä ja laulamalla. Esiintyminen ja roolin laulaminen voivat vapauttaa laulajaa ja auttaa häntä löytämään itselleen tyypillisiä vahvuuksia. Roolityöskentely edistää läsnäolon tunnetta ja rooliin eläytymisen kautta voi myös kokea yhä lisääntyvää laulamisen iloa.

Laulutekniikan hallinta ja osaaminen toimivat kaiken lauluilmaisun pohjana. Ilman vahvaa teknistä pohjaa laulaja ei pysty kehittämään ilmaisuun eikä laulukarismaa synny. Tekninen osaaminen vaikuttaa olennaisesti myös siihen, millaisia työtehtäviä laulaja saa. Laulaja tarvitsee jatkuvasti ulkopuolisia korvia, jotka kertovat hänelle, miten laulaminen sujuu. Kaikki aineiston laulajat korostivat, omiin kokemuksiinsa perustuen, hyvän opettajan olevan olennainen osa ammattilaulajan uran synnylle. Laulajan identiteetin kasvua voi hidastaa huono opetus. Laulajan identiteetti ja tekninen osaaminen kasvavat kokemukset myötä. Minkäänlaiset oikopolut eivät ole laulajan uralle hyväksi.

Ihmisen musiikki-minä muovautuu pitkäjänteisesti kasvaen ja vahvistuen, aina kun ihminen on musiikin kanssa tekemisissä. Sen vaikutus on ihmiselle kokonaisvaltaista, psykofyysistä. Musiikki-minä muuttuu, kehittyy ja kasvaa jatkuvasti, samoin kuin elää laulajan into ja halu laulaa ja oppia uutta. Musiikillinen minäkuva rakentuu itsetunnon ja identiteetin rakentumisen kautta, näiden kaikkien kehittyessä tasapuolisesti rinnakkain.

5 POHDINTA

Työn tehtävänä oli nostaa esille niitä seikkoja, jotka vaikuttavat laulajan identiteetin kehittymiseen. Tämä toteutettiin käyttäen aineistona laulajien elämäkertoja etsien niistä identiteetin rakentumista kuvaavia teemoja. Lisäksi tutkittiin, miten musiikki-minän käsite aineistossa ilmeni. Musiikki-minän käsitettä peilattiin Liisa Keltikangas-Järvisen suomalaisen identiteetin kuvauksiin.

Laulajan identiteettiin vaikuttaneet tekijät olivat yllättäviä. Osalla laulajista ne olivat synnynnäisiä, kun osalla taas pakon sanelemia. Aineiston mukaan sota-aika vaikutti kaikkien laulajien lapsuuteen. Peter Lindroosin kohdalla kyse oli varsinaisen sodankäynnin jälkeisestä ajasta. Laulajana toimiminen vaatii kosmopoliittisuutta ja normaalista poikkeavien elämäntilanteiden hallintaa. Vaikka laulajan työ vaatii maailmankansalaisuutta, näyttäisi olevan niin, etteivät laulajat itse aina koe olevansa erityisen kosmopoliittisia, vaikka ulkomailla työtä tekevätkin. Tekninen osaaminen toimii laulamisen peruspilarina, antaen edistysesään lisää voimavaroja laulajalle.

Musiikillinen minäkäsitys rakentuu ja kasvaa koko ajan musiikin kanssa tekemisissä olemisen myötä. Ulkomailla työskentely koettelee ja kyseenalaistaa laulajan minäkuvaa. Tämä näyttäisi poikkeuksetta kuitenkin edistävän laulajan identiteetin vahvistumista sekä henkilökohtaisella että ennen kaikkea kansainvälisellä ja kansallisella tasolla. Keltikangas-Järvisen kuvaama suomalainen identiteetti vahvistuu ulkomailla työskentelyn aikana.

Identiteetin keskeisiä rakennusaineita ovat musiikillinen minäkuva, identiteetti ja itsetunto. Aineiston perusteella voidaan todeta lavatyöskentelyn olevan monipuolisen musiikillisen minäkuvan kehittymisen estradi, jossa laulaja kehittää roolityöskentelyään, esiintymistaitoaan sekä fyysisiä ja psyykkisiä ominaisuuksiaan. Laulajilla tuntuu olevan erittäin vahva suoritusitsetunto, joka liittyy sosiaalisen suosion tarpeeseen. Tämä on ymmärrettävää, sillä laulajat haluavat onnistua roolityössään ja saada siitä positiivista palautetta yleisöltään. Aineiston pe-

rusteella identiteettiä muodostavat osa-alueet painottuvat eri henkilöillä eri tavalla ammattilaulajuuteen kasvamisen eri vaiheissa. Olisi mielenkiintoista selvittää, mitä identiteetin osa-alueita laulajat itse pitävät tärkeimpinä kansainvälisen uran saavuttamisen kannalta.

Opinnäytetyön kirjoittaminen on muuttanut asennoitumistani laulun opiskeluun. On ollut suorastaan liikuttavaa huomata kansainvälisen uran tehneiden laulajien painineen jossakin vaiheessa täysin samanlaisten ongelmien kanssa, mitä itsekin olen tehnyt. Edelleen on ollut erittäin yllättävää, kuinka paljon oman äänifakini edustajilla on samanlaisia luonteenpiirteitä ja toimintatapoja kuin minulla itselläni on. On ollut erittäin voimaannuttava kokemus oppia lisää näkemystä laulun opiskeluun. Tutkittavina olleista laulajien elämäkertoista esille tulleet samankaltaisuudet kirjoittajan omakohtaisten kokemuksien kanssa ovat olleet huomattavia. Kirjoittajan oma identiteetti on kasvanut työn myötä huomattavasti. Kirjoittajan omakohtaiset tunteet ovat nousseet useasti pintaan laulajien elämäkertoja lukiessa.

Sopivien teemojen löytyminen edisti tiedon jäsentämistä tehtävän mukaiseksi kokonaisuudeksi. Tutkimustyö on vienyt paljon aikaa, koska aineistoon perehtyminen vei mukanaan. Kuitenkin se on ollut erittäin kasvattava prosessi, niin tiedollisesti, kuin asenteellisestikin tutkittavaa aihetta kohtaan. Aineistona olleet elämäkerrat olivat mielenkiintoisia ja antoivat paljon kuvausta laulajan identiteetin kehittymisestä eri näkökulmista. Aineiston pohjalta sain vastattua tutkimuskysymyksiin.

Olisi mielenkiintoista tutkia, miten työssä esiin tulleet laulajan identiteetin ominaisuudet painottuvat esiintyvän taiteilijan persoonassa. Onko niillä mahdollisesti erilaisia painoarvoja myös laulajan identiteetin kannalta? Rakentuuko laulajan identiteetti tietoisesti vai sattuman ja vahinkojen kautta? Laulajan identiteetti ei pääse kehittymään mikäli laulaja toimii vain roolityönsä suorittajana. Aineiston mukaan roolityö vaatii henkistä sitoutumista, fyysistä kuntoa, teknistä osaamista, eläytymistä ja tunteen paloa. Identiteetin kehittymisen kannalta on tärkeää oppia näkemään epäonnistumiset uuden oppimisen kantavana voima-

na. Laulajan identiteettiä rakentavat myös tekniset epävarmuudet, esiintymisjännityksen sietäminen ja keskeneräisyyden tunne. Näistä ja menestystä tuottavista onnistumisista oppimalla laulaja rakentaa vahvaa musiikillista minäkuvaansa, identiteettiään ja kehittää itsetuntoaan.

LÄHTEET

- Aromäki, J. 1980. Elämäni on musiikki. Porvoo: WSOY.
- Borg, K. 1992. Muistelmia. Juva: WSOY.
- Brander, T. 2011. Suomen suurin tenori Peter Lindroos. Helsinki: Suomen Benjamino Gigli-seura r.y.
- Hako, P. 2004. Unohtumaton Martti Talvela. Helsinki: Ajatus.
- Heikinheimo, S. 1979. Jättiläisen muotokuva. Helsinki: Otava.
- Keltikangas-Järvinen, L. 2004. Tunne itsesi, suomalainen. Helsinki: WSOY.
- Keltikangas-Järvinen, L. 2010. Hyvä itsetunto. Helsinki: WSOY.
- Keltikangas-Järvinen, L. 2011. Minäkuva on elämän kivijalka. Teoksessa Löytönen M. et Eskola A. 2013. Suomalaisia puheita. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura. Bookwell Oy Porvoo.
- Kihlström, E. 2007. Karismakoodi. Seitsemän tietä säteilevään persoonallisuuteen. Helsinki: Tammi.
- Lindberg, A. 2005. Millainen laulaja olen. Opettajaksi opiskelevan vokaalinen minäkuva. Joensuu: Joensuun yliopistopaino.
- Savolainen, P. 2003. Tom Krause. Täydellinen vapaus. Helsinki: Ajatus.
- Talvela, A. toim. 2000. Martti Talvela. Maailma on kovin suuri. Helsinki: Ajatus.
- Talvela, A. 1999. Aina on polku eessä. Helsinki: Ajatus.
- Tulamo, K. 1993. Koululaisen musiikillinen minäkäsitys, sen rakenne ja siihen yhteydessä olevia tekijöitä. Tutkimus peruskoulun neljännelle luokalle. Helsinki: Valtion painatuskeskus Pasilan Valtimo.
- Vornanen, R.: Gulliver lilliputtien maassa. Suomen Kuvalehti 1960/4.